Új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

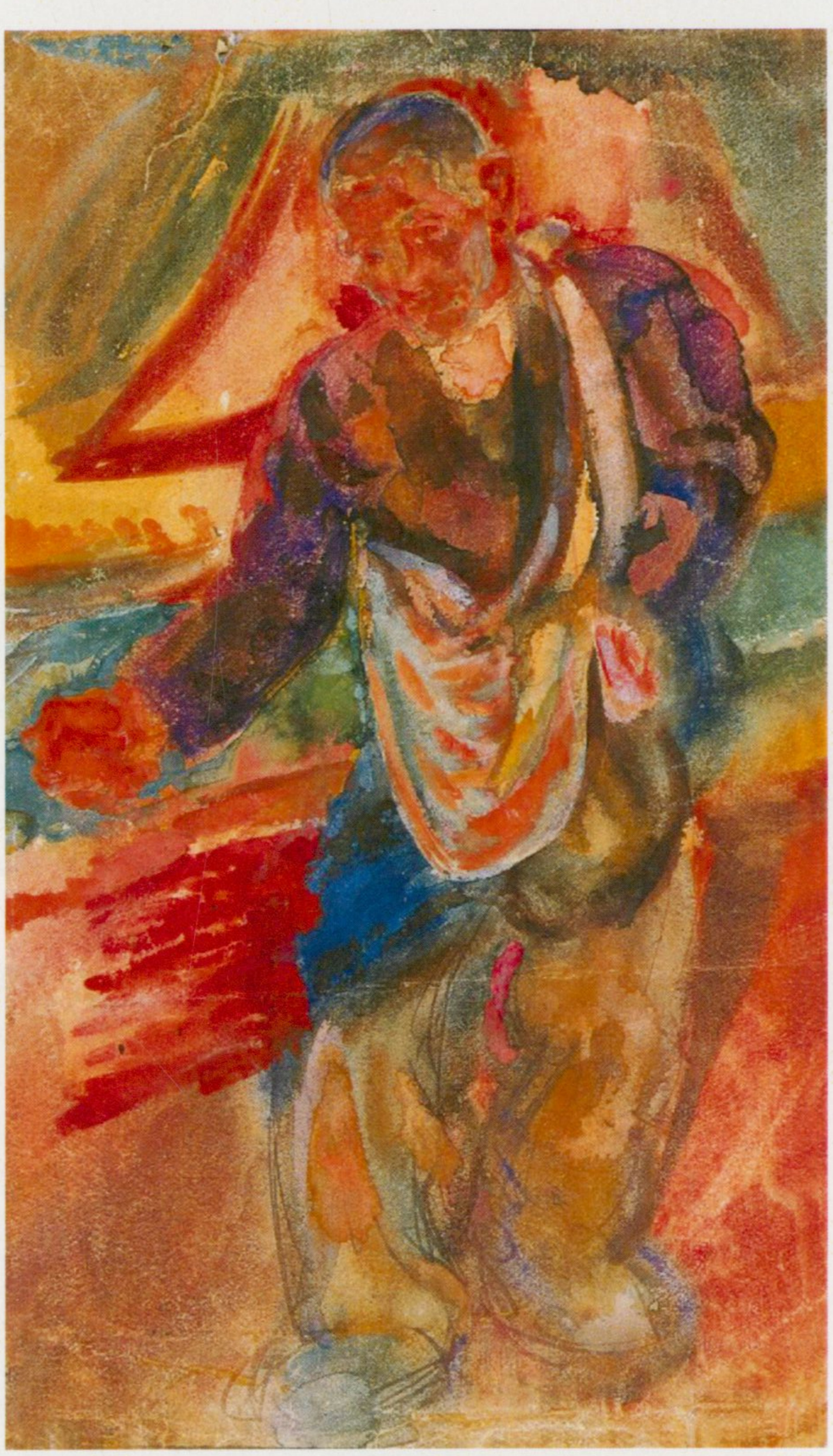

Pirk János – Magvető pirosban (1930)

A MAGVETŐ MONDÓKÁJA

Conrad Ferdinand Meyer

Vigyázva vess! Járd bé a kört!
Ifjú marad soká a föld!
Egy mag lehull s bevégzi lenn.
Pihenni jó. Hát elpihen.
Másik kihajt a föld ölén.
És nem pihen. Mert jő a fény.
De egy se hull e földön túl,
s bármerre hull, vigyáz az Úr.

Radnóti Miklós fordítása

XXI. évfolyam 2. szám *Stockholm, 2013 június*

MOLNÁR-VERESS PÁL *lelkész*
523 98 HÖKERUM Tångagärde 136
Tel: 033–275 022 Mobil: 070–602 29 68
Magán mobil: 073-578 01 55
E-mail: tggparokia@gmail.com

EGYHÁZI TISZTSÉGVISELŐK

Dr. SEBESTYÉN GÁBOR
a Stockholmi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács világi elnöke
országos főfelügyelő
126 47 HÄGERSTEN Fastlagsvägen 42/1
Tel: 08–184 172 Mobil: 073–966 04 75
E-mail: g.sebestyen@comhem.se

GAAL ANDRÁS
a Jönköpingi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
országos főgondnok
567 31 VÅGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393–161 69
E-mail: gaal.andras@telia.com

TÓTH ILDIKÓ
a Sölvesborgi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
országos főjegyző
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlsg 4 H
Tel/Fax: 0456–140 37 Mob: 073–025 40 14
E-mail: tothildiko41@gmail.com

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN
a Malmöi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
Tel: 040–267 638
E-mail: katalinpp@hotmail.com

Ifj. VASZI ÁRPÁD
a Helsingborgi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
254 49 HELSINGBORG Jaktfalsgatan 62
Mobil: 076-008 08 76
E-mail: avaszi@tele2.se vagy avaszi@yahoo.se

PAKUCS BERNADETT
központi pénztáros
433 51 ÖJERSJÖ Visaren 5
Tel: 031–711 60 02 Mobil: 070–673 41 41
E-mail: pakucsbernadett@yahoo.com

DEÁK GYÖRGY
a Boråsi Gyülekezet felügyelője
507 54 BRÄMHULT Jutegatan 11
Tel: 033–230 307
E-mail: deak.gyuri@hotmail.com

SOÓS ERZSÉBET
a Ljungbyi Gyülekezet felügyelője
341 31 LJUNGBY Tegelbruksgatan 6
Tel: 0372–848 35
Mobil: 070-618 48 35

FEKETE JENŐ
az Eskilstunai Gyülekezet felügyelője
633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
Tel: 016–120 039 Mobil: 070–920 33 72
E-mail: jeno.fekete43@gmail.com

HERCZEGHNÉ Dr. JUHÁSZ EDIT
az Uppsalai Gyülekezet megbízott felügyelője
740 22 BÄLINGE Åkerby 219
Mobil: 073–772 68 25
E-mail: hunszkita@gmail.com

JORDÁKY BÉLA
a Göteborgi Gyülekezet felügyelője
428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031–795 25 02 Mobil: 070–562 31 08
E-mail: bela.jordaky@telia.com

REHÓ ISTVÁN
a Västeråsi Gyülekezet felügyelője
723 51 VÄSTERÅS Glasbägargatan 7
Tel: 021–120 991
E-mail: gerd@jowork.se

SÁRKÁNY SÁNDOR
a Halmstadi Gyülekezet felügyelője
312 40 GENEVAD Lillgatan 2
Mobil: 070–972 46 78
E-mail: sandorsarkany@yahoo.com

SPÁDA JÁNOS
a Växjöi Gyülekezet felügyelője
SPÁDA ILDIKÓ
a Szeretetszolgálat országos megbízottja
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470–763 442 Mobil: 076–233 66 17
E-mail: spada.j@tele2.se
E-mail: ildikoba57@yahoo.co.uk

Külföldről előbb Svédország hívószámát, a **0046**-ot kell hívni, majd a városok körzetszámai előtti nullát (0) elhagyva a város körzetszámát és a telefonszámot kell hívni.

Újabb lovagtársát köszönti a Szent György Lovagrend Skandináviai Nagyprioratusa

2013. április 28-án ünnepi rendi ülést és lovagavató ünnepséget tartott a Szent György Lovagrend Visegrádon. A királyi palotában tartott ünnepi avatási ceremónia során lovag Cseke László, a Rend megbízott kancellárja újabb 20 tagot ütött lovaggá, közöttük Svédországból Szőcs László jönköpingi presbiterünket. Lg. Mihály Ferenc nagyprior, lg. dr. Sebestyén Gábor prior, lg. Bokor Domokos, lg. Balogh Gyula, lg. Tiglezán József, lg. Feldőtő Sándor, lg. Fónyad Péter és lg. Gaal András svédországi, valamint lg. Bán István észtországi rendtársak mellett lg. Szőcs Lászlóval együtt a Szent György Lovagrend Skandináviai Nagyprioratusa 10 tagúra bővült. Gratulálunk mindannyiuknak, s egyben Isten áldását kérjük vállalt szolgálatukra, emberbaráti, karitatív tevékenységükre!

Az 1326. április 24-én Károly Róbert király által Visegrádon alapított Szent György Lovagrend világi és egyházi szolgálatokat egyaránt ellátott. Egyházi feladatukból fakadt a kereszténység védelme, az ünnepek fényének biztosítása, a gyöngék, a szegények és az elesettek védelme, támogatása. Ők óvták a király és az udvartartás biztonságát, őrizték az 1323-ban a visegrádi fellegvárba szállított Szent Koronát.

A lovagrend mai feladatai: hagyományápolás, történelmi évfordulók megünneplése, középkori kutatások elősegítése és publikálása; oktatás, tudományos összejövetelek szervezése; lelki gondozás, adományok és segélyek gyűjtése.

A Bredaslätt-i Karl Gustafsson családja és Karl Kindberg munkában (Erik Hultin fényképe a Södra Vings hembygdsförening fotóalbumából)

Tanyavilág a Tolken partján

A Közép-Svédországban Göteborgot Jönköpinggel összekötő műút mentén, Borås és Ulricehamn városok között félúton, a Tolken-tó partján található egyházi közösségünk gyülekezeti otthona: Tångagärde. Területi-önkormányzati besorolás szerint Ulricehamn kommun része, postai cím szerint Hökerumhoz tartozik, a legrégebbi egyházközségi hovatartozás szerint viszont a Södra Vings socken egyik tanyája. A „socken" szó egy *egyházközség* területét jelenti. A községet, mint adminisztratív egységet svédül „kommun"-nek nevezik, ami a magyarban leginkább az *önkormányzat* megfelelője.

Tångagärde régebbi irataiban többször említik a Södra Vings templomot, ahova egy-egy kivételes alkalommal magyar híveink is ellátogattak, ugyanúgy a Skarai püspökséget, melyhez területileg tartozunk. Az 1130-as alapokra épült, 1285-1295 között kibővített és 1460-ban falfestményekkel díszített templom a vidék ékessége. Hozzá tartozik az a kedves kis templom, az 1918-ban épült Trogared-kápolna, ahol immár húsz éve konfirmációs istentiszteleteinket tartjuk ugyanúgy, mint egy-egy komolyabb konferencia nyitó- vagy záróistentiszteletét is. A *vidék* szó svéd megfelelője a „hembygd", mely hazai tájat, tágabb értelemben szülőföldet is jelent.

A helyi műemlék- és természetvédelem előmozdítása, a tájkutatás, helytörténeti múzeum működtetése, illetve honismereti kiadványok megjelentetése céljából a környék lakói létrehoztak egy egyesületet (svédül „förening"), amit „hembygdsföreningen"-nek neveznek. Ilyen – magyarul, mondjuk *helyismereti egyesület* – Svédországban több száz is működik, s külön öröm számunkra, hogy 2011-ben Södra Ving nyerte el az ország legjobb helyismereti egyesület titulusát, s az ezzel járó kitüntetést. 2011-ben az egyesület megjelentette a „Södra Ving då och nu" (S.V. akkor és most) című 480 oldalas helyismereti könyvet, melyben többek között felkérésre egy Tångagärdéről szóló ismertető írásunkat is közlik. S mert harmadik éve már hogy helyben lakunk, s gyakorta szövődnek új ismeretségek a helybéliekkel, egyre több helyi rendezvényre és istentiszteletre jutunk el vagy teszünk eleget egy-egy meghívásnak, azóta megnőtt a környékbeliek Tångagärde iránti érdeklődése. Örültünk, hogy 2013. május 28-án vendégül láthattuk az egyesület mintegy 38-40 tagját. A délutánt és estét magába foglaló együttlét alkalmat adott arra, hogy vendégeinknek kívülről és belülről egyaránt bemutassuk a gyülekezeti otthont, beleértve

(Folytatás a 7. oldalon)

BERGER TOMI, aki született 2011. szeptember 22-én Kristianstadban, Svédországban, 2013. június 8-án Sölvesborgban, a S:t Nicolai-templomban református szokásrend szerint, a Svéd Egyház szokásrendjének is megfelelően Molnár-Veress Pál lelkész által a keresztség szentségében részesült. Anyja neve: BERGER (szül. GÁBOR) HELGA, született: 1981. április 1-én, Sepsiszentgyörgyön, Erdélyben (Románia), vallása: református; Apja neve: BERGER GÁBOR, született: 1966. január 5-én, Kolozsváron, Erdélyben (Románia), vallása: református.

CSALÁDI KRÓNIKA

APAHIDEAN SOFIA BRIANA, született 2013. március 4-én Göteborgban, Svédországban, 2013. június 16-án Göteborgban, a Szent Jakab templomban református szokásrend szerint Molnár-Veress Pál lelkész által a keresztség szentségében részesült. Anyja neve: APAHIDEAN (született SZILÁGYI) IBOLYA KINGA, született: 1981. augusztus 23-án, Kolozsváron, Erdélyben, Romániában, vallása református; Apja neve: APAHIDEAN COSMIN, született: 1976. március 14-én, Kolozsváron, vallása ortodox; Keresztszülők: BARTOS ISTVÁN, született Kolozsváron, vallása római katolikus; BARTOS ILDIKÓ, született Kolozsváron, vallása római katolikus.

BARTUS PÉTER ÁKOS, aki született 2012. november 29-én Helsingborgban, Svédországban, 2013. április 13-án HELSINGBORG-ban, az EFS-templomban református szokásrend szerint, a Svéd Egyház szokásrendjének is megfelelően Molnár-Veress Pál lelkész által a keresztség szentségében részesült. Anyja neve: BARTUS (szül. ÚR) IBOLYA, született: 1984. április 5-én, Makkosjánosiban, Kárpátalján (Ukrajna), vallása: református. Apja neve: BARTUS RÓBERT LEVENTE, született: 1979. március 1-én, Marosludason, Erdélyben (Románia), vallása: református. Keresztszülők: PÜSÖK KÁROLY (szül. 1978. március 2-án, Zilahon, református); PÜSÖK (szül. JAKÓ) NOÉMI KINGA (szül. 1988. június 7-én, Zilahon, református); PETHŐ LEVENTE KÁROLY (szül. 1967. szeptember 29-én, Aradon, református); PETHŐ (szül. VARGA) ADÉL (szül. 1969. július 4-én, Marosludason, református); ÚR ZOLTÁN (szül. 1987. március 5-én, Makkosjánosiban, református); ÚR (szül. MOLNÁR) ÉVA (1989. április 10-én, Gáton, református).

Péter Ákos keresztelője

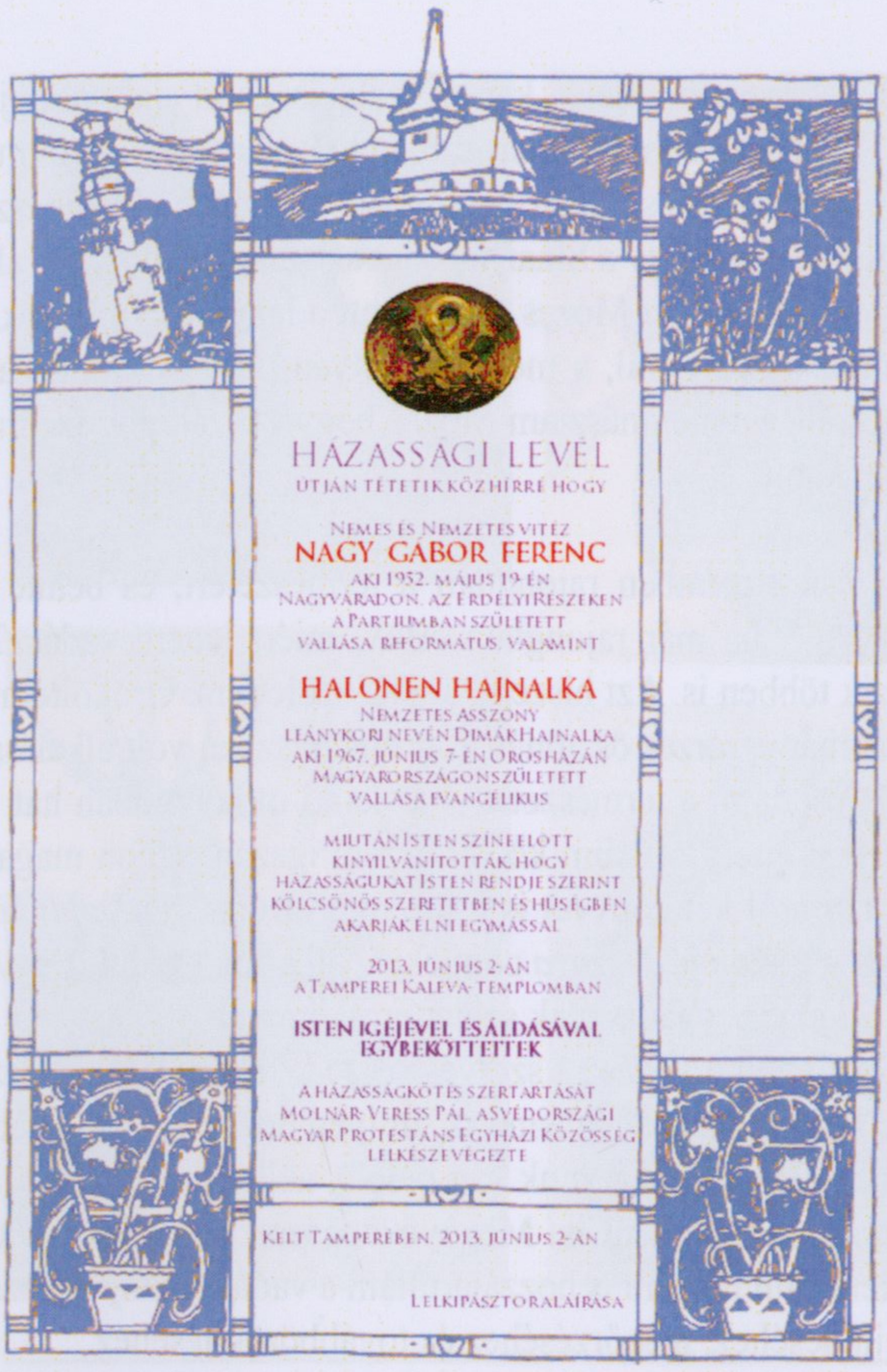

Nemes és Nemzetes Vitéz NAGY GÁBOR FERENC, aki 1952. május 19-én Nagyváradon, az Erdélyi Részeken, a Partiumban született, vallása református, valamint HALONEN HAJNALKA Nemzetes Asszony, leánykori nevén Dimák Hajnalka, aki 1967. június 7-én Orosházán, Magyarországon született, vallása evangélikus; Miután Isten színe előtt kinyilvánították, hogy házasságukat Isten rendje szerint kölcsönös szeretetben és hűségben akarják élni egymással, 2013. június 2-án, a Tamperei Kaleva-Templomban ISTEN IGÉJÉVEL ÉS ÁLDÁSÁVAL EGYBEKÖTTETTEK. A házasságkötés szertartását Molnár-Veress Pál, a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lelkésze végezte. Tanúk: Bán István (Tallinn, Észtország) és Szemerédy Zsuzsanna (Tampere, Finnország).

GAJNOK EVELYN, aki született 2012. február 23-án Halmstadban, Svédországban, 2013. február 17-én HALMSTAD-ban, az Andersbergs-templomban református szokásrend szerint, a Svéd Egyház szokásrendjének is megfelelően Molnár-Veress Pál lelkész által a keresztség szentségében részesült. Anyja neve: GAJNOK (szül. TÓTH) EMESE, született: 1982. szeptember 19-én, Margittán, Erdélyben (Románia), vallása: református; Apja neve: GAJNOK ISTVÁN, született: 1975. augusztus 1-én, Värnamoban, Svédországban, vallása: római katolikus. Keresztszülők: STÅHLBERG DAVID (1978-05-23, Halmstad, római katolikus), STÅHLBERG DOROTA (1983-10-04, Tarnowskiegory, Lengyelország, római katolikus), MARTIN JÁNOS (1981-11-12, Eszék, Horvátország, református), DUDÁS MISKOLCI ANIKÓ (1974-12-31, Eszék, Vajdaság,Horvátország, református), DUDÁS ISTVÁN(1964-03-04 Pancsova, Vajdaság, Szerbia, református).

ETÉDI GIULIANA SOPHIA, aki született 2012. szeptember 5-én Växjöben, Svédországban, 2013. február 9-én Växjöben, a Johannes-templomban református szokásrend szerint, a Svéd Egyház szokásrendjének is megfelelően Molnár-Veress Pál lelkész által a keresztség szentségében részesült. Anyja: GUEDEZ ETÉDI ÉRIKA VANESSA (leánykori neve: Guedez Chirinos Erika Vanessa), született: 1983. április 15-én, Valenciában, Venezuelában, vallása: evangélikus; Apja: ETÉDI SZABOLCS LEVENTE, született: 1980. július 4-én, Nagyváradon, Erdélyben, a Partiumban (Románia), vallása: református. Keresztszülők: CSATÁRI ZOLTÁN RÓBERT, szül. 1978. február 10-én, Nagyváradon, Erdélyben, a Partiumban (Románia), vallása: református, és GUEDEZ CHIRINOS INDIRA ELENA szül. 1979. december 2-án, Valenciában, Venezuelában, vallása: evangélikus.

Márton Imre

EGY NOBEL-BÉKEDÍJAS MAGYAR VADÁSZ VALLOMÁSA

1936-ban születtem Baján. Iskoláimat szülővárosomban végeztem és 1954-ben a bajai III. Béla Gimnáziumban érettségiztem. 1956-ban az Agrártudományi Egyetem Állattenyésztési szakán Budapesten voltam hallgató. A forradalomban aktívan résztvettem, majd annak leverése után, 1957 február elején elhagytam az országot. Éjszaka, hólatyakos földeken, sok kilométert gyalogolva sikerült egy egyetemista barátommal átjutnunk a jugoszláv határon. A szerbek nem fogadtak tárt karokkal: internálótáborba kerültünk, milíciás őrizettel. Gerovoban három hónapig melegvizet nem láttunk, fehérneműt sem tudtunk váltani, a barakkban egész télen semmi fűtés nem volt, enni is csak alig kaptunk. A legrosszabb a bizonytalanság volt: a nyugati államok nem tolongtak a Jugoszláviába menekültekért, talán azt hitték, hogy akik oda menekültek, kommunista érzelműek lehetnek, holott ezt hinni teljes képtelenség volt. Három hónap után Gerovóba érkezett egy svéd vöröskeresztes küldöttség, s az ő révükön kerültem Svédországba, ahol nagyon szívélyesen fogadtak bennünket.

Miután a Királyi Állatorvosi Főiskolán diplomát szereztem, kerületi állatorvosként dolgoztam, a déli Skånétól egészen Pajaláig sok helyen, majd 1969-ben Skarában egy állategészségügyi laboratóriumban állandó állást kaptam. Több szabadidővel rendelkezve családot alapíthattam és végre lehetőségem nyílt egy normális családi életet élni.

Gyermekeimen keresztül kapcsolatba kerültem a svéd cserkészettel. Mivel tudták, hogy természetszerető és természetjáró ember vagyok, felkértek, hogy legyek a 15–18 éves fiatalok vezetője, amit egy kis tétovázás után elvállaltam, és soha nem bántam meg. Ezekkel a fiatalokkal felejhetetlen élményeim voltak. Elvégezten a legmagasabb fokú ún. Gillwel hegyi cserkészvezetői kiképzést, mely után túrákat, téli táborokat szerveztem és vezettem a svéd hegyekben. Több évig az egész helyi csapat vezetője is voltam.

1984-ben önként jelentkeztem a Svéd Katonai Főparancsnokságnál 6 hónapos Libanonba szóló ENSZ békefenntartó szolgálatra. Mint őrnagy, naponta látogattam a különböző egységeket az ENSZ kijelölt zónájában, s ez bizony nem volt teljesen veszélytelen a különböző atrocitások és a mindenütt leselkedő aknaveszély miatt. Ezenkívül a svéd hadikórház bakteriológiai laboratóriumának a vezetője is voltam. 1988-ban a Svéd Katonai Főparancsnokság megint felkeresett és megkérdezett, elmennék-e ugyanolyan beosztásban egy újabb 6 hónapos kiküldetésre Libanonba, mert a megromlott biztonsági helyzet miatt nem voltak jelentkezők. A feladatot vállaltam, s egységem ez alkalommal kapta meg a Nobel-békedíjat.

A békemisszió idején kapott szabadságaim alatt végigjártam a Szentföld számos ismert bibliai helyszínét, Jeruzsálemtől kezdve Názáretig és Kapernaumig, de voltam a Hegyibeszéd helyszínén, ugyanúgy a Sínai-félsziget sivatagjában is, ott, ahol a hagyomány szerint Mózes találkozott a lángoló csipkebokorból hozzá szóló Úrral, s melynek helyén ma a Szent Katalin kolostor áll. És megmásztam Mózes hegyét is, ahol a tízparancsolatot kapta.

Egész életemben rajongtam a természetért, és benne az állatokért. S ha már rajongtam értük, miért lettem vadász? – kérdezik többen is. Azt hiszem, annak születtem. Örököltem az ősi zsákmányszerzés ösztönét. Hat világrészben volt alkalmam járni és csodálni a természetet, s a skarai otthonomban hat világrészben ejtett trófeáim között érzem igazán otthon magam. Kalandjaimról két könyvet is írtam magyarul: *Ki a Duna vizét itta...* és *A vadon hívó szava* címűeket, valamint svédül is egyet: *Född till jägare* (Vadásznak születtem) címmel.

Szerintem a vadászat szerves része az állatvilág megőrzésének. Ha az emberek felismerik, milyen értéke van a vadállománynak és milyen hasznuk van belőle, akkor megtanulják azt megbecsülni és védeni is. Meggyőződésem, hogy vadászataimon keresztül magam is hozzájárultam a vadállomány egészséges fejlődéséhez, megőrzéséhez és továbbörökítéséhez.

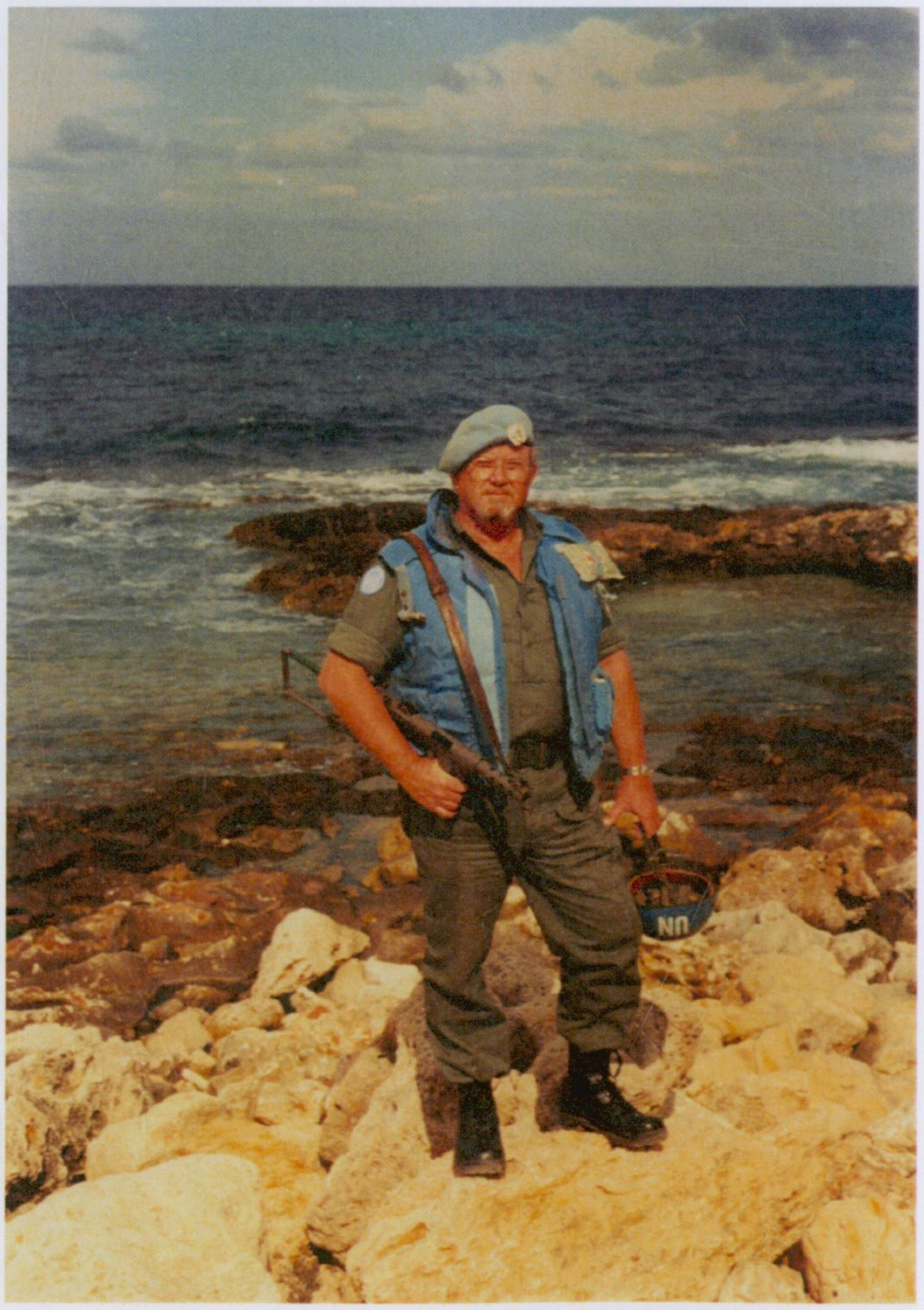

Márton Imre őrnagy a Földközi-tenger partján Libanonban

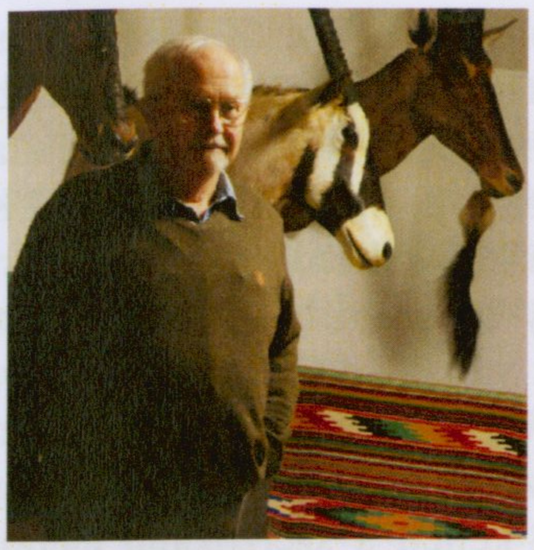

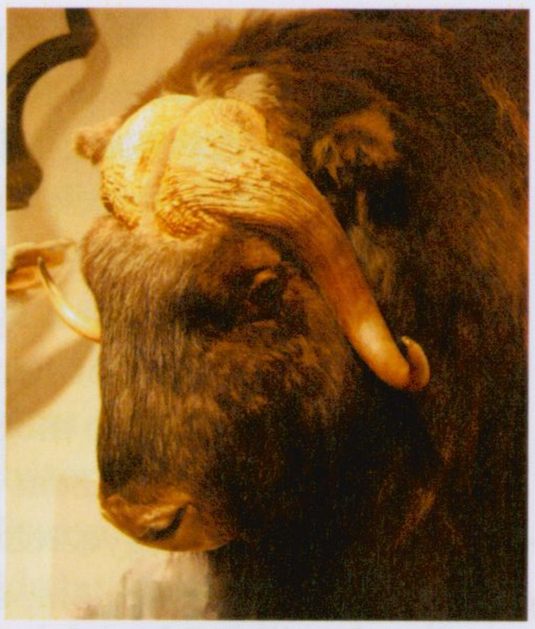

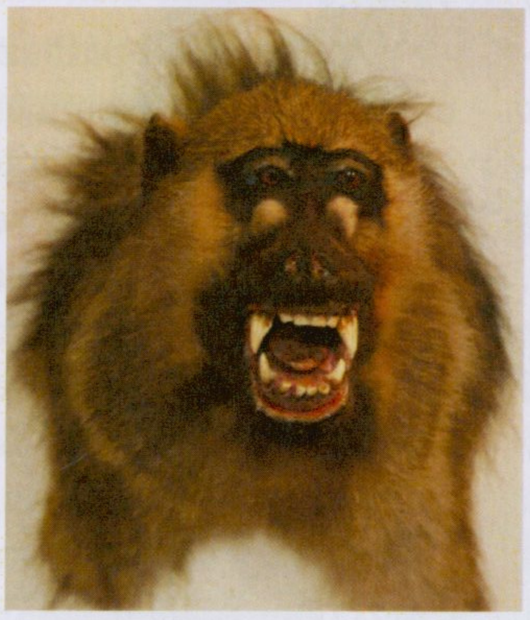

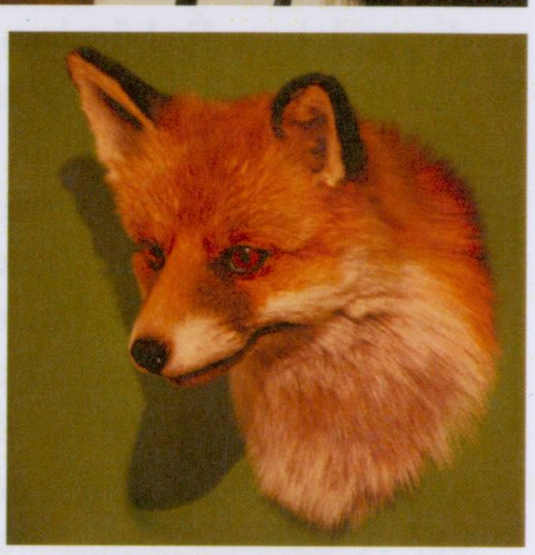

TANYAVILÁG... *(Folytatás a 3.oldalról)*

a lelkészi szolgálati lakást is (amit roppant megtisztelőnek tekintettek, mivel itt nem szokás „közszemlére" bocsátani a magánélet terét). A könyvtárteremben egy kis bibliakiállítást rögtönöztünk, ahol egy 1674-es kiadású svéd biblia mellett helyet kapott Károli Gáspár 1590-es kiadású Vizsolyi Bibliájának kétkötetes hasonmás kiadása, egy Gustave Doré metszeteivel illusztrált Szentírás, a Biblia Sacra Hungarica c. kiadvány, mely az összes magyarnyelvű részleges vagy teljes bibliakiadást ismerteti. Látogatóink meghatódva tekintették meg az Otthon 50 éves múltját idéző fényképalbumokat és azt a vendégkönyvet, melyet 1962 pünkösdjén a házavatáskor nyitottak, s amelyben az akkor jelenlevők aláírásai is láthatók.

Vendégeinknek láthatóan jólesett, hogy kávéval, teával, üdítővel kínáltuk őket, és minden várakozásukat felülmúlta az a két hatalmas tepsiben sütött, Enikő készítette darázsfészek és rácsostészta, mely bár pillanatok alatt elfogyott, jutott belőle mindenkinek, s melynek receptjét azóta is többen kérték már.

A késődélutáni kávézás-teázás közben vendégeink egy szélesebb kitekintésű történelmi ismertető után a 20. század magyar történelmének fájdalmas fordulópontjairól, a trianoni tragédiáról, ´56 hőseiről, a különféle menekülthullámokról hallhattak, s így jutottunk el a Svédországban élő magyarság különböző hullámainak ismertetéséhez, az emigráció rétegződéséhez, egyházi és egyesületi életéhez, mai mindennapjaihoz. Utána diavetítéses erdélyi és bukovinai körútra, egyúttal a csíksomlyói búcsúra hívtuk őket.

Meglepő volt, hogy svéd vendégeink közül többen megfordultak már Magyarországon, de olyan is akadt, aki tájfutóként a Kárpátokban járt. És volt olyan is, aki számára Mindszenti bíboros neve legalább olyan ismerős volt, mint a II. János Pál pápáé.

A Södra Ving socken 7109 hektárnyi területen fekszik, melyből 1000 hektár vízfelület. A fennmaradó 6100 hektárból csupán 1250 hektár a megművelt terület, a többi erdő és legelő. 1960-ban az egyházközség lélekszáma 1075, 2010-ben pedig 1541 személy volt.

A minden szempontból sikeres látogatást vendégeink így összegezték: jó követei vagytok a magyarságnak!

Molnár-Veress Pál

A „Hembygdsförening" látogatása Tångagärdén (Fotó: Szilágyi Enikő)

V. Telegdi Magda

A kerek szám igézetében - az Erdélyi Könyv Egylet két évtizede

A csoda az indulás volt. Hősei azok voltak, akik mellénk, a viszonylag újonnan jöttek mellé álltak: Jakabffy Ernő, a SMOSz akkori elnöke, Csatlós János, Udvardy Rudolf, Hegedűs László, akik már mind túl vannak a földi gondokon. És hősei voltak az úttörők: a tagtársak, akik biztosíték nélkül adták a pénzt, a lehetőséget az induláshoz. És a kuratóriumi tagok, akik bizalommal az ügy mellé álltak és tekintélyükkel kezeskedtek az induláskor. Miben bíztak, miben hittek? Mert hit és bizalom kellett a kezdetek kezdetéhez. Kiment néhány száz toborzó levél többnyire ismeretlenekhez, és válaszul a levélre, amely tagonként 150 koronát kért az induláshoz, egy hét múlva a bankszámlán gyűlni kezdett a pénz. Hát nem csoda volt ez? A csoda létrejöttéhez bizonyára Zoltán apróbetűs, személyhez szóló leveleire volt szükség, amelyek nélkül, most már biztos vagyok benne, nem sikerülhetett volna ilyen hosszantartó és a sorozattal egyetértő-együttérző közösséget létrehozni. A Zoltán kapcsolatteremtő képessége határozta volna meg és sugallta a közösség összetartozás-érzetét?

Mi volt ez a bizalom, ez a késztetés? Százötven koronával letudható lelkiismeretfurdalás a haza elhagyásáért? Olyan, mint az egykori bűnbánó cédulák? Mi volt ez a rokonszenv, együtt-gondolkozás, amely húszéves munkánkat végigkísérte? Túlzás lenne azt állítani, hogy nem volt gyanakvás, gáncsoskodás, de elenyészően kevés a befizetőutalványokra írt bátorító szövegekhez képest. Ezek az együttérzést kifejező mondatok mindig megtették a hatásukat: erőt adtak a további munkához.

Egy könyv kiadása évente sok-e vagy kevés? Egy könyvkiadó esetében, ahol külön szerkesztő foglalkozik a kézirat begyűjtésével és nyomdakésszé tételével, ahol technikai szerkesztő tartja a kapcsolatot a nyomdával és küldi oda a kéziratokat, ahol korrektor olvassa a nyomdai levonatokat és könyvelőség rendezi a mindennemű pénzügyeket – évi egy könyv természetesen nagyon kevés. Ám egy magánháztartásban, ahol mindkét fél dolgozik és egyéb kötelezettségeknek is meg kell felelnie, s ha már nyugdíjas, akkor betegségekkel küzd: évi egy kiadott könyv, ha nem is sok, de erőfeszítéssel és következetességgel éppen hogy megvalósítható. Mert tessék végiggondolni: ki kellett találni s el kellett dönteni a következő könyv közérdekű témáját, amelynek természetesen kivitelezhetőnek kellett lennie és amelyhez megfelelő szerzői gárdát is kellett biztosítani. Ehhez a munkához a Zoltán szak- és tárgyismerete, szerkesztői múltjára visszavezethető tekintélye, karizmatikus lénye nélkülözhetetlen volt. Az esetek többségében akit felkért, vállalta a cikk megírását; tessék visszalapozni és megnézni az EKE szaktekintélyekkel, politikusokkal teli szerzői névsorát. De azért mindig akadt egy-két személy, aki időhiány miatt, vagy más okból nem vállalta az írást. Ezek helyett természetesen újabb megfelelő szerzőkről kellett gondoskodni. A cikkeket aztán szerkeszteni kellett, az esetleges módosításokat egyeztetni kellett a szerzőkkel, életrajzi adatokat összegyűjteni, stílusban egységesíteni és így tovább…

A fentiekkel párhuzamosan minden évben újra meg újra elő kellett teremteni a pénzt a kiadáshoz - hivatalosabb nyelven összegyűjteni a tagdíjakat. Egy-egy ciklusban mindig akadtak elcsellengett báránykák, akiket a már fentebb említett karizmával vissza kellett terelni a nyájhoz, s a Zoltán nem kis időt igénylő, személyhez szóló levelezése mindig megtette a magáét: évről-évre összegyűlt a pénz (külön hála sokaknak, akiknek lehetőségük volt a összeget fel is kerekíteni). Mert Zoltán megvalósításnak érezte, hogy külső, hivatalos támogatás nélkül, a bizalom és szeretet szálain, az összetartozás tudatának jegyében gyűlt össze minden alkalommal a pénz. A két évtizedes munkát persze évről-évre végigkísérte az izgalom, hogy elég lesz-e a pénz az évi kötet kiadásához, mert az árak folyamatosan emelkedtek, tagok elhaltak, kimaradoztak. Meg kellett keresni a legolcsóbb kiadási lehetőséget a minőség megtartásával, amíg aztán, az utolsó években, sikerült olyan nyomdát találnunk, ahol megállapodhattunk, ahol lehetőség volt az egyeztetésre. Mindig abból kellett gazdálkodnunk, ami összegyűlt, s néha – főleg az utolsó számok esetében – a példányszámot kellett csökkentenünk, hogy a pénz elég legyen. Ez az utóbbi kényszermegoldás oda vezetett, hogy egyik-másik évjáratból már nincs egyetlen tartalékpéldány sem.

A tizenkilencedik kötet után próbáltam Zoltánt egyre romló egészségi állapota miatt meggyőzni arról, hogy hagyjuk abba. Legyen egy igazi nyugdíjas időszakunk. Ne gyötörd magad tovább – kértem. A kerek számban – mondta ő – van koncepció és van valami sorsszerűség is. Meg kell csinálnunk a huszadikat!

És a huszadik kötet versenyfutás lett a Zoltán egyre inkább elhatalmasodó betegsége, egyre több gyógyszert és egyre gyakoribb vérátömlesztést igénylő állapota és az idő behatároltsága között. A gondos orvosi kezelés ellenére is előre látható volt az elkerülhetetlen vég, s ennek tudata egy olyan elme számára mint a Zoltáné, meghatározó volt. Két éves küzdelem volt ez az idővel, az elvégzendő munkával, a betegséggel. Az egyre inkább elbonyolodó számítógéptechnika - az egymással inkompatibilis programok, egy-egy éterben eltűnt már megszerkesztett kézirat -, amibe egy egészséges ember is belefáradhatott volna, nem állította meg: levelet írt, újra

kért, újra szerkesztett. Végül már csak az előszó maradt hátra, de az egyre erősebb fájdalomcsillapítók hatása késleltette a megírását. Munkatársi minőségemben felajánlottam: ne gyötörd magad, megírom én és te jóváhagyod. Ezt még szeretném megírni – mondta - és jött az újabb vérátömleszlés – hála legyen a Véradónak! Ez meghozta az eredményt: megírta.

Érdemes lenne összegyűjteni a leveleket és a befizetői utalványokra írt kedves, bátorító, meleg üzeneteket. Több mint két évtizedes közösségi együttlét, húsz évnyi közös akarat, közös anyagi áldozat: megvalósítás. Emigráns életmű, amely köldökzsinórként kötődik a hazához, amely néha édes, néha mostoha, de haza. És kötődik a nyelvhez, ehhez az erős lánchoz, amely nem enged el, amely akarva-akaratlanul visszaköt nemzethez, hazához. Mert hiába akarnám angollá, svéddé, olasszá, franciává vagy bármivé változtatnom magam, a számban a szavak megtörnek, a nyelvem megbotlik, elárul, és csak anyanyelvemben vagyok otthon, ebben tudom méltósággal kifejezni magam. Ebben a nyelvi közösségben voltunk együtt az EKÉ-ben - és vagyunk. Együtt mondhatjuk mindannyian, akik a névsorokban szerepeltünk, hogy: megcsináltuk!

Lesz-e folytatás? – reméljük. Sok hit, erő és bizalom kellett az induláshoz, de talán még több hit, még több erő, még több bizalom a folytatáshoz.

1991

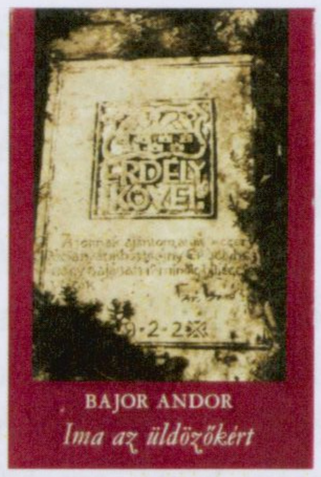

1992

1993

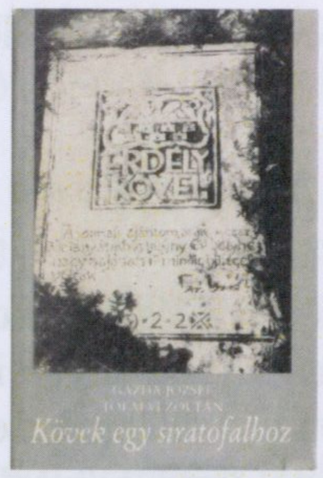

1994

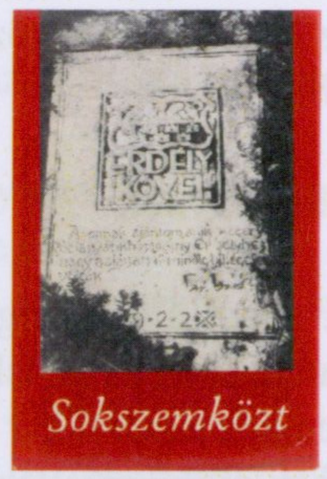

1995

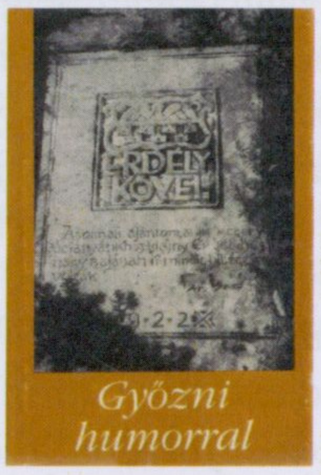

1996

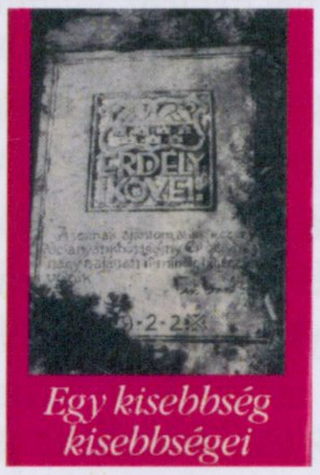

1997

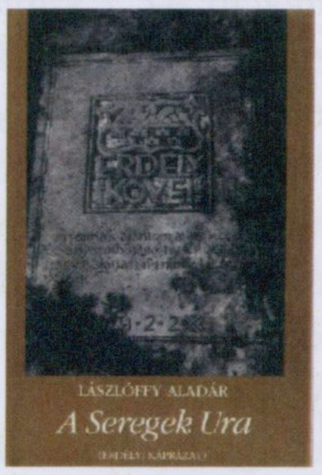

1998

1999

2000

2001

2002

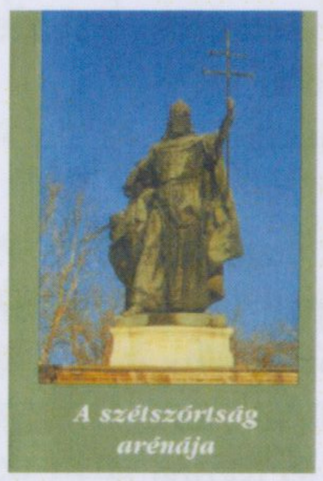

2003

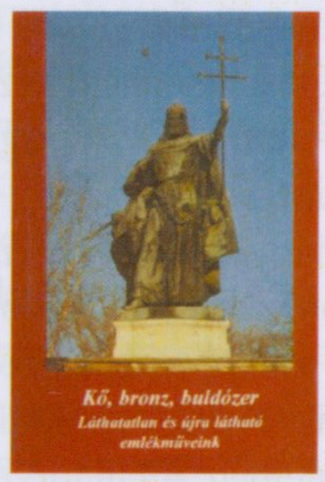

2004

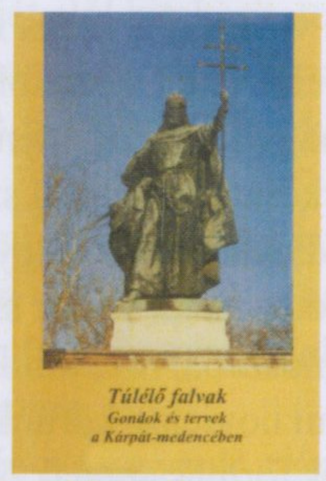

2005

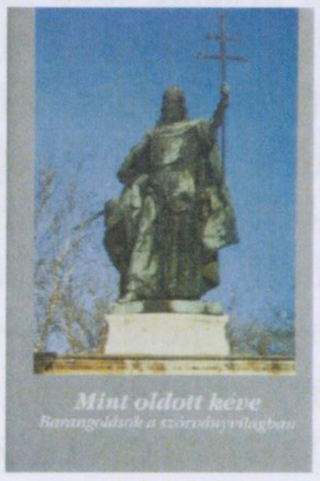

2006

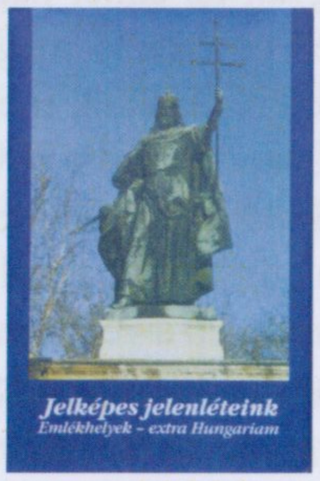

2007

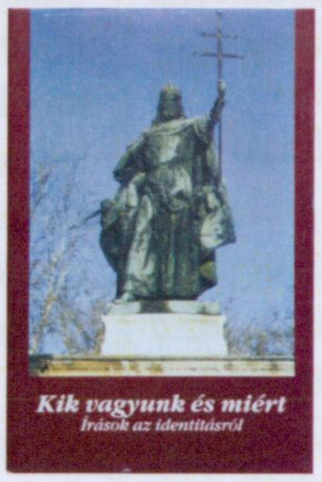

2008

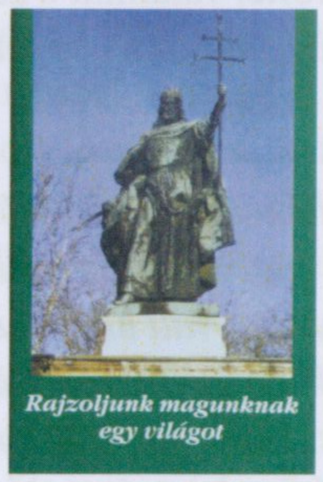

2009

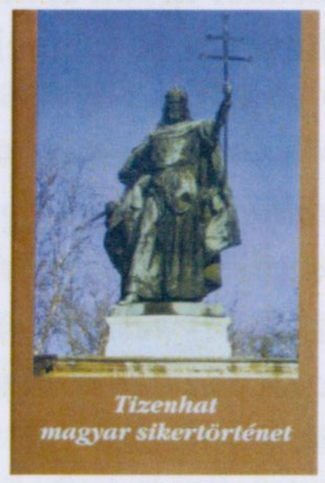

2012

Régi diákemlékeimből

Diákélet a kolozsvári régi unitárius kollégiumban a XIX-ik századév végén

Írta és az 1957. június 30-án tartott ötvennyolcéves érettségi osztálytalálkozón felolvasta Antónya Mihály

II. rész

Szellemi élet

Miután az internátusi életről a legfontosabbakat elmondtam, tekintsünk be most az öreg kollégium szellemi életébe is.

Az 1890-es évek közepéig a régi időkből még szokásban volt a

Diákkáavatás

Ez abból állott, hogy a VI-ik osztályosok tanév elején konfessióból és az iskolai rendszabályok ismeretéből a díszteremben a tanári kar előtt vizsgát tettek s ennek alapján diákoknak nyilváníttattak. Ettől kezdve kijárt nekik a magázás, urazás és szabad dohányzás. De nem ám ingyen! Az avatásról kijövő novíciusokat a nagyobbak már az ajtó előtt nádvesszővel várták, hogy a nap örömére emlékezetnek okáért reájuk sózzanak nehányat.

Azután is sok tréfának kerültek a középpontjába az újdonsült diákok. Ősszel a lehulló vadgesztenye tüskés tokjait, az ún. „novíciusdiót" észrevétlenül a novíciusdiák ágylepedője alá csempészték, s jaj volt annak, aki elővigyázatlanul csak úgy egyetlen ugrással szokott felheppenni az ágyába. Vakarhatta a helyét.

Ha valami ingyenes közös munkáról volt szó, mindjárt reájuk ruházták. Ők másolták le a hetenként kéziratban megjelenő nagymúltú „Remény" című kebli ifjúsági diáklapot is a főszerkesztő utasításai szerint, sorrendben.

A diákkáavatás hagyományos külsőségeinek azonban véget vetettek az 1896. szeptember 1-én életbelépett új iskolai rendszabályok, amikor mi éppen hatodikosok lettünk, s így a mi novícius-korunkban nekünk már nem volt részünk az avatás formaságainak örömeiben. Az új törvény az iskolai esküdtszékkel együtt ezt eltörölte, valamint a zárkabüntetést és pénzbírságot is, mint elavult dolgokat, éppen Boros Sándor igazgató javaslatára, hogy az iskola belső élete miden tekintetben összhangban legyen az állami közoktatási törvényekkel. Ebből a szempontból a kormányképviselők sürgetésére némi módosítást szenvedett a régi időkből való priváttanítási rendszer is, amennyiben az alsóbbosztályú tanulók csak a szülők kívánságára bízattak „felügyelők"-re.

Sok szegánysorsú ifjú, aki másképp aligha küzdhetett volna meg a tanulással járó anyagi nehézségekkel, tanítványok vállalása által így fenntarthatta magát s az életben tehetsége szerint érvényesülhetett.

Boros Sándor igazgatónak egyebek közt erre is gondja volt. Magam is hálásan emlékezem meg jóakaratú pártfogásáról, mikor a kolozsvári Müller család fiainak priváttanítását reám bízta, amiért a kedves családnál teljes kosztot kaptam hat éven át, tanulmányaim befejezéséig. Öt fiú volt a családban: Rezső, Gyula, Sándor, Károly és Géza, s ha valamelyik kinőtt a kezem alól, jött a következő, úgyhogy rendre mindegyiket tanítottam. Valamennyien okos, jeles tehetségű, jómagaviseletű gyerekek, akikkel öröm volt foglalkozni. A Müller fiúk mellett pénzfizető tanítványaim is voltak, tanulmányaim folytatása tehát biztosítva volt.

De nemcsak én, hanem diáktársaim közül még számosan részesültek hasonló jótéteményben, amit legelsősorban az igazgató jóindulatú pártfogásának köszönhetünk s hálás tisztelettel adózhatunk emlékének.

Tanáraink

Boros Sándor igazgató. Kolozsvári kollégiumunk életében a múlt századév utolsó tizedét legtalálóbban Boros Sándor korának nevezhetjük. Nagy szervezőképessége az iskola életében minden vonalon megnyilvánult.

Rendes tanári beiktatója 1891. november 5-én volt. Szaktárgyát, az elmét nagyon próbára tevő mennyiségtant közvetlen és érthető magyarázataival közel tudta hozni a tanuló lelkivilágához, megérthetőbbé tudta tenni. Bár egy tételét sohasem bírtam bevenni ti. „két vonal egy síkon párhuzamos akkor, ha a végtelenben metszik egymást". Nyelvérzékem inkább úgy diktálta, hogy egy síkon két vonal akkor párhuzamos, ha a végtelenben sem metszik egymást.

Tanítványai tisztelték és respektálták.

Szervező és fegyelemtartó képességeire az egyház vezetősége is fölfigyelt, midőn 1893-ban igazgatónak választották, amivel megnyílt előtte az alkotás tágas mezeje.

Antónya Mihály régi diákemlékeiről szóló feljegyzéseit Benczédi László szíves engedélyével közlöm, ugyanis Antónya Mihály későbbi magyarszováti unitárius lelkész az ő anyai nagyapja, kinek egyik kézírásos füzete diákemlékeiről szól, a másik füzete a fél évszázadot átölelő magyarszováti szolgálati éveit eleveníti fel. Jelen lapszámunkban diákemlékeiről szóló feljegyzéseinek második részét közöljük.

Lakása a templom melletti földszintes igazgatói lakásban volt, ahonnan kapuzárás után is saját kulcsával bármikor bejöhetett a kollégiumba, végigjárni a lakószobákat. Ilyenkor pár perc alatt híre futott, hogy „a direktor jár" s mindenki igyekezett az asztal mellett elmélyedni a leckéiben.

Harmadik gimnazista koromban a főbejárat melletti 26. sz. szobában laktam, amikor egy este 9 óra tájban meglepetésszerűen betoppant. A szobalakók, az ágy rámája alatt nyugodtan alvó Szabó Albert kivételével mind a helyeinken voltunk. Az igazgató az asztalt körüljárva, megtekinti, hogy ki mivel foglalkozik. Előttem éppen egy mennyiségtani jegyzet volt s a házi feladattal bajlódtam, amit Domonkos Károly (a birka*) tanárunk hagyott fel. Az igazgató mindjárt leült mellém, végignézte s bele-beleszólt, míg elkészültem a feladattal. Mikor aztán kiment, valamennyien megkönnyebbültünk, kiváltképpen Szabó Berci, kinek az a nehány perc a ráma alatt egy örökkévalóság lehetett.

A tanulóifjúság ragaszkodó tiszteletét bizonyítja, hogy egyik évben, Sándor-napja előestéjén fáklyásmenettel köszöntötte és ünnepelte népszerű igazgatóját.

Sajnos, hogy ez az értékes, ez a szép terveket szövögető s az akadályokkal sem törődő élet 37 éves korában, 1900. június 28-án rövid szenvedés után itt kelle hagyja családját, tanári és igazgatói munkamezejét.

Fájdalmas tragikuma a sorsnak, hogy az ő közreműködésével, az ő fáradhatatlan munkásságával épült és már fedél alatt levő impozáns új kollégium megnyitását sem érheté meg. Egy évvel azelőtt el kellett távoznia. Találóan mondta Gálfi Lőrinc a nyílt sírnál a tanári kar nevében tartott búcsúbeszédében, hogy Boros Sándor váratlan halála egyházunkra úgy jött, mint a derült égből lesújtó villámcsapás.

Nagy Gyula. A korán elhunyt Boros Sándor igazgató után régi, érdemes tanáraink közül Nagy Gyuláról kell megemlékeznem, ki a geometria és rajz rendes tanára volt az alsóbb osztályokban.

Egymás közt Gyudabácsinak neveztük, mivel az „l" és „r" helyett „d"-t mondott rendesen.

Huszonnyolc éves korában hosszas és súlyos betegség következtében idegbénulást kapott s a jobb karját és lábát nem hajlíthatta. De balkezét bámulatos módon tökéletesítette mind a rajzban, mind a festésben. Jól sikerült arcképfestményei bizonyítják kiváló tehetségét. Idegességében néha bottal is irányította tanítványait, akik háta mögött eleget is bosszantották, pedig oly jóakarattal, annyi türelemmel foglalkozott velük, hogy lehetőleg mindegyikből faraghasson valamit. Akivel már semmire sem mehetett, annak nyíltan megmondta a véleményét: „Hát dajz ez fiam? Ez nem dajz, ezt dobd a budába".

*) Domonkos Károlyra, ki az alsóbb osztályokban a mennyiségtant tanította, a „birka" név onnan ragadt, hogy a nehézfejű nebulót mindig a birkához hasonlította. „Behozok egy birkát, ráírom ... (?), az is fog ennyit tudni."

A II. emeleti 8. sz. alatt volt a rajzterem. Egyszer szünet közben a fiúk kíváncsiskodtak a szekrényében, melyet nyitva felejtett.

– Ki járt a szekrényemben? – kérdezte, amikor bejött, de nem jelentkezett senki.

– Vájkáljatok az anyátok kínjába, ne az én fiókomban, mondotta az osztálynak mérgesen.

Egy más alkalommal, mikor rajzológeometriából a vetületeket tanultuk, kiszólítja Gál Sándort s azt kérdi, hogy egy függőleges egyenesnek mi a vetülete egy vízszintes síkra? A fiú meg se mukkan.

– Te Gál, ne kínozz itt minket, menj el inkább haza Kövendre s mondd meg apádnak, hogy vegyen egy kötelet s kössön be az istállóba a többi állatai közé. Figyelj csak ide! Hát az Úristen az égből a fuszulykakarót minek látja? – adja fel a kisegítő kérdést a tanár.

– Egy pontnak! – feleli az félénken, de szerencsésen eltalálva.

– Na, ugye bizony, csak egy kicsit gondolkozni kell. Látod, most jól mondtad, helyedre mehetsz.

Mint nyugalmazott tanár, meghalt 1926. szeptember 30-án.

Kanyaró Ferenc az alsóbb osztályokban magyar nyelvtant, fennebb hazai és irodalomtörténetet tanított s költészettant, a VII-ben pedig bölcseletet.

Második gimnázisták voltunk, a 10 perces szünetről egymásután mentünk be a tanterembe. Ő maga már a tanári asztalnál ült s mint legtöbbször, valami nyomdai korrektúrát végzett, de félszemmel mindegyikünket megfigyelt, hogy rendesen vagyunk-e öltözködve. Amint elhaladok előtte, utánam szól:

– Jöjj csak vissza te átkozott (röviden ez volt a szavajárása), fordulj csak háttal az osztálynak.

– Nézzétek csak, ez a cipőjét elől kitakarította, de a sarkán a múltheti sár még rajta van. Így tesznek az unitárius diákok, erről ismerik meg őket mindenütt. Eredj s azonnal takarítsd ki rendesen.

Megtettem, kivikszoltam annak rendje szerint. Mert akkor a cipőkrémnek még híre sem volt, suvikszot használtunk erre a célra, amit fadobozban árultak, oszt bele kellett köpni, felkenni, elkefélni s tükörfényes lett.

Más alkalommal, óra elején a hiányzók számbavételénél Kanyaró tanárunk kérdi, hogy Demény Andor hol van?

– Beteg! – felelik többen.

– Kanyarós! – mondja valamelyik. Mire az egész osztály rákezdi: „kanyarós, kanyarós, a kanyaró rossz betegség"... Nomen est omen.

Ötödikes korunkban a túlsó épületben a 45-ös tanteremben jártunk, hová a csengetés alig hallszik. Óra vége felé Kanyaró még felszólítja Augstein Jánost felelni.

– Tanár úr kérem, már csengettek! – mondja az illető. A tanár felhagyja a következő leckét s indulunk is kifelé, amikor éppen csengetnek.

– Hol vagy te átkozott? Hallod, hogy még csak most csengetnek?

– Úgy látszik, csak a fülem csengett – válaszol az ipse a legnagyobb nyugalommal. – Szokása némelykor!

Kanyaró tanárunk a sikerült vicceket nem vette rossznéven, sőt maga is szerette gyakorolni.

Egyszer Ferencz Áron poétikából a páros rímekről felelt s a szöveg között idézni kellett volna:

„Isten tudja, mit szenvedek,
Beteg vagyok, nagyon beteg."

De Áronnak az első sor nem jutott eszébe s mind azt hajtogatta, hogy „Beteg vagyok, nagyon beteg", ismét „Beteg vagyok, nagyon beteg"...

– Doktor Veress gyógyítna meg!" – vágja rá Kanyaró a rímet, megszánva a felelő kínjait. Ugyanis dr. Veress az iskolaorvosunk volt.

Mulatságos volt a Kozma Szabin feleletében is az az idézet, mikor az elhallgatásra utalással emel ki a költő valamely fontos gondolatot, amit már előzőleg kimondott:

„Lelked mit érezett, hogy elhagyád a hont,
Midőn úgy hagytad el, hogy sohse lásd viszont?
Nem állított meg a határnál valami?
Honszeretet, ha azt ki tudnók mondani."

– Tudnál-e magadtól egy hasonló költői figurát mondani? – biztatja Kanyaró a felelőt, mire Szabin rákaptázza: „Mit éreztél, hogy elhagytad az iskolát?
Nem állított meg a kapunál valaki"...

Kanyaró segítő szándékkal: – A pedellus...

Szabin lelkesen deklamálva: „A pedellus, ha azt kitudnák mondani?"

Egyszer írásbeli dolgozatok kiosztása alkalmával Kanyaró magához inti Szentmártonit.

– Hogy hívnak téged? – kérdi tőle.

– Szentmártoni Kálmán, feleli ő.

– Akkor miért írtad a füzetedre Sztmártoninak?

– Így szokás rövidíteni.

– Jegyezd meg, hogy családnevekben nincs helye a rövidítésnek vagy változtatásnak – oktatta ki a fiút, s azután is még jó ideig Sztmártoninak szólította.

Kanyaró tanárunk szerint a magyar nyelv páratlan kifejező voltáról tanúskodnak a hangutánzó szavak, amelyekben nyelvünk más nyelveknél sokkal gazdagabb pl.: fütty, kong, sziszeg, susog, csicsereg, károg, pitypalatty s így tovább. Mit a magyarul tanuló német már ismervén, előre megmondta, hogy „alelőlülő" nem lehet más, mint a klarinét magyar neve.

Felejthetetlen emlékű tanárunk óráit mindig kedveltük és élveztük. Hatalmas olvasottsággal bírt. Sokszor elkalandozott a tárgytól, de magyarázatai s a tárgyhoz fűzött kommentárjai igen tanulságosak voltak. Tőle igazán lehetett tanulni stílust, helyesírást, életiskolát, általános műveltséget.

Írásaiban, polémiáiban gyakran a kíméletlenségig ironikus és erőszakos volt. Érdekes, hogy Ürmösi József, aki diák- és teológuskorunkban évekig volt Kanyarónak másoló íródeákja s később maga is írogatott, írásaiban mindegyre kiütközött a Kanyaró-féle ironikus, polemikus, szatirikus hang.

Fájdalom, hogy ez az értékes tanárunk is élete java korában halt el s vitte magával azt a roppant anyagkészletet, mely koponyájában el volt raktározva.

Dr. Nyiredi Géza, a földrajz és természetrajz tanára, legszimpatikusabb tanáraink egyike volt, kihez a tanulóifjúság osztatlan szeretettel ragaszkodott.

Tanítványait szívesen vezette tanulmányi kirándulásokra a város határain túl is. Emlékezetemben van egy szombati egésznapi kirándulásunk: Bükkerdő, Árpádcsúcs, Szelistye, Szentlászló, Magyarfenes, Monostor községeken hazáig, mintegy 40 km teljesítménnyel. Szentlászló határán zsebeinket megtömtük az ott nagy mennyiségben előforduló apró, kerek tengeri csigakövületekkel, az ún. szentlászlópénzzel, a község korcsmájában pedig a Tanár úr egy-egy pohár friss sörrel traktálta meg szomjas, fáradt tanítványait. S ami a fő, egy szemrevaló csinos parasztleány szolgált ki, az ottani festőien szép népviseletben. Ritkán láthatni ilyen bájos teremtést. Zsiga meg is csípte a rózsás pofikáját, mikor a Tanár úr nem látta, s Balambér még az ajtóból is visszatekintett.

Az előttünk való osztállyal egy ilyen tanulmányi kiránduláson Nyiredi tanárunk kezét egy vipera veszedelmesen megmarta volt. Kocsin hozták haza a Monostorierdőből.

Szellemi kincseit, gazdag tudását megosztotta a Ferenc Ferdinánd Tudományegyetem vegytani intézetével, hol a gyógyszerészgyakornoki tanfolyam vezetője volt éppen azzal a népszerűséggel, mint nálunk.

Élete delén, 53 éves korában halt el ő is, tanítványai, tisztelői fájdalmára s a tudomány kárára.

Kovács János, röviden Mister, mert mindenkit így szólított, – a történelem tanára volt, de mivel az angol nyelvet kitűnően bírta, a felsőbb osztályokban az önkényt jelentkezőknek, valamint a papnövendékeknek rendes tárgyként tanította. Az egyetemen szintén hosszú időn át volt az anyanyelv magántanára. Beutazta Angliát, Amerikát, s ott szerzett gazdag tapasztalatait beleszőtte érdekes történelmi előadásaiba.

A kötelességmulasztást, hanyagságot, pontatlanságot mindenkor kíméletlenül ostorozta.

– A szenvedésit! – szokta mondani a későnjövőknek –, szeretném feltalálni azt az ágyat, melyik a lustálkodó diákot azonnal kidobja magából, mihelyt fölébredett.

A mértékletes, józan életmódot mindenek felett és minden alkalommal hirdetni el nem mulasztotta a pár soros rigmussal:

A pálinka gonosz ital,
Ki azt issza, hamar meghal.
Télen fogyaszt, nyáron lankaszt,
Okos ember nem issza azt.

A városban kiterjedt ismeretsége lévén, a szegénysorsú

törekvő ifjak segélyezése érdekében bekopogtatott a tehetősebb családokhoz. Sok tanulót segített így célja elérésében.

Mondják, hogy hosszú tanársága alatt soha senkit meg nem buktatott. Kérdés, hogy a tanulóifjúság méltányolta-e atyai jóltevőjének sok jóságát? Aligha.

A 45. sz. tanterem falai ha beszélhetnének, elmondanák, hogy a becsempészett cserebogarak széteresztése micsoda ribilliót okozott egy történelemórán.

Eszembe jut, hogy hetedikes korunkban a 35. sz. tantermünkben Misterrel politikai-földrajz óránk volt. Amint a padok előtt sétálva magyarázott, az alsónadrágkötője kilógott s Pálfi Árpád az elsőpadból utánakapott, én pedig elnevettem magam. Erre Mister mindkettőnket kikergetett az osztályból. Mintha mi sem történt volna, felmentem a II. emeleti 9. sz. szobámba, hol a priváttanítványaimat az asztal mellett tanulva találtam. Rövidesen nagy hahotával beront Kappel s mondja, hogy

– Engem is utánad kidobott.

E pár szóból a tanítványok mindent értettek. Vége a préceptori tekintélynek. Magukban suttogtak, kuncogtak.

Jó Mister tanárunk nevével kapcsolatban a diákok között egy incidens emléke maradt fenn a következőkben:

Történelemórán a padok előtt járva magyaráz a tanár, mikor egyszerre a hátsó padok egyikében egy hatalmas pof csattan el.

– Mi az, mi történik ott? – kérdi Mister, félbeszakítva a magyarázatot.

A hős felállt s jelenti, hogy kénytelen volt egy pofot lehúzni a szomszédjának, mert az nem hagyta őt a magyarázatra figyelni, folyton háborgatta. Erre Mister kioktatta a fiút, hogy az elintézésnek ez a módja mégis szokatlan és szabályellenes. Ha valakit zavarnak, feláll s jelenti az illető, hogy nézd uram, ez s ez a szomszédom nem hagyja, hogy a magyarázatra figyeljek, folyton inzultál, vágd ki, az apja Krisztusát neki!

Pár perc múlva megint föláll a pof osztogatója:

– Nézd uram, Krausz most sem hagy békét, vágd ki az apja Krisztusát!

1896. május 9-én a tanárikar és ifjúság a tágas udvaron hazafias millennáris emlékünnepélyt rendezett nagyszámú érdeklődő közönség előtt. Az ünnepi beszédet Mister, a történelem tanára tartotta s e szavakkal kezdte: „Emlékezés, nagy idők szép leánya, te légy ma velünk!...” Az emlékbeszéd teljes szövege az 1895/6. tanévi Értesítőben megjelent.

Egy másik hazafias ünnepélyen, mikor a szamosfalvi honvédemlék felavatására az összes iskolákkal együtt kollégiumunk tanári kara és ifjúsága is kivonult, az elhangzott lelkes szónoklatok és szavalatok hatása alatt egy éppen akkor itt időző angol látogató is (a nevére nem emlékszem) szót kért s lelkesen beszélt az ünneplő közönséghez, amit Kovács János tanárunk tolmácsolt magyarul, nagy hatással.

Tudjuk, hogy a hazafias ünnep utáni éjszakán az emlékmű sarkairól a kőből faragott négy gömböt ismeretlen tettesek letörték s a völgybe gurították. Az emléken a rongálást nemsokára helyrehozták s azóta bántódása nem történt.

Jó tanárunk emlékét kegyelettel őrizzük.

(Folytatása következik)

A kolozsvári régi unitárius kollégium

A kolozsvári régi unitárius kollégium 1718-tól ebben a Magyar utcai emeletes házban működött. Az épületet 1721-1722-ben bővítették, majd 1725-ben hozzácsatolták a megvásárolt szomszédos házat is. Ehhez 1726-ban egy kisebb sikátor menti telket, 1742-ben pedig egy Szappany utcai szomszédos telekrészt vásároltak a rajta levő faházzal együtt, így jött létre a ma álló épület négyszögletes telke. Mivel a toldásokkal és kisebb bővítésekkel megépített iskolaépület életveszélyessé vált, 1779-ben teljes felújítása mellett döntöttek. Ebben az épületben tanult a 1800-as évek minden jelentős unitárius személyisége Brassai Sámueltől Gyallay Pap Domokosig. Az épületben működött az egyetlen unitárius papnevelde, amely 1847-től fokozatosan különvált a kollégiumtól. Mivel a 19. század végén már kicsinynek bizonyult az épület és terjeszkedésre sem volt lehetőség, az új unitárius kollégium felépítése mellett döntöttek.

Az 1900–1901-es tanév végén az iskola kiköltözött az épületből, s ezután az egyház lakásoknak, műhelyeknek, irodáknak, a földszintet üzlethelyiségeknek adta ki. Az idők során itt működött a „Gámán János örökösei könyvnyomda”, de számos lap és folyóirat szerkesztősége is, 1920-tól a CFR nyomdája és rendelőintézete. Az első emeleten leányotthon működött.

Az 1948-as államosítás után az Egészségügyi Minisztérium vette át az egész épületet, s itt rendezték be a Victor Babeşről elnevezett Egészségügyi Technikumot, majd Líceumot. Ez volt a város legkeresettebb iskolája. 1958–1962 között német elemi iskola is működött az épületben.

Az 1989-es romániai rendszerváltozást követően hosszas pereskedések után az unitárius egyház visszaszerezte az épületet. 2011-ben az itt székelő Victor Babeş Líceum helyére a Brassai Sámuel Elméleti Líceum költözött, amely az addig használt épületét visszaadta a János Zsigmond Unitárius Kollégiumnak ill. az Unitárius Püspökségnek.

(Adatok a Wikipédiából)

Családi fotó 1946-ból a Zágoni Szabó családról. A legalsó sorban középen, jobbról a harmadik Zágoni Szabó Julianna 14 éves korában

Volt egyszer egy Hóstát

Zágoni Szabó Julianna nyugdíjas tornatanár, Románia egykori vívóbajnoka férjével, az aradi származású agrármérnökkel, Valaszkai Józseffel szülőföldjétől nagyon távol, Svédországban él. Házuk körül a szokott fűszőnyeg egyhangúságát nagyon rendben tartott kis zöldségeskert vidámítja. Van ott minden: petrezselyem, zöldbab, sóska, spenót, hónapos- és jégretek, ropogós zöldhagyma, karalábé, saláta, zeller, sőt paradicsom is, az a bizonyos hatalmasra növő, csodálatos ízű hóstáti paradicsom. Igaz, azt, hogy beérik-e a szárán, a svéd nyár szeszélye határozza meg. Julianna génjeiben hordozza a föld megmunkálásának szeretetét, hozzáértését gyerekként tanulta el szüleitől, környezetétől. A kolozsvári Hóstát szülöttje, családja szenvedő tanúja és alanya volt a nagy városrendezési mániának. Fájdalmas a téma, nehezen indul beszélgetésünk. Úgy érzi, nincs értelme felidézni a múltat, nem hiszi, hogy érdekelné valakit szeretett Hóstátjának sorsa. Végül mégiscsak sikerült szóra bírnom Kolozsvár egykori, szorgos, becsületes földművelő rétege, a hóstátiak egyik távolba szakadt leszármazottját.

Szerinted kik a hóstátiak, honnan telepedtek Kolozsvár környékére?

A kolozsvári Hóstát lakosainak zöme főleg zöldségtermesztésre szakosodott földműves ember volt. Apám Zágoni Szabó Ferenc 1905-ben, anyám, Hatházi Julianna 1908-ban születtek Kolozsváron. Mindketten hét-hétgyerekes családban nőttek fel. Apám családja nem sokat meditált azon, őseik honnan telepedtek Kolozsvárra. Anyám családjában az a monda járta, hogy a család a Hajdúhadházáról betelepített Bocskai-hajdúk ivadéka. A hóstátiak eredetéről tudományos magyarázattal nem szolgálhatok, de sokat foglalkoztatott ez a téma. Felfigyeltem például a hóstáti női viselet feltűnő hasonlóságára a szászok ill. svábok viseletéhez. Jártam Aradon, az Arad körüli sváb falvakban, felleltem a mi környékünk hangulatát, ráismertem nagyanyám, Dévai Klára viseletére, sokrétegű gyöngysorára. A másik: a hóstátiak szókincsében rengeteg a sváb ill. szász eredetű kifejezés, mint pl. a früstük, a ler, a curükk, a surc stb. Aztán ott van a gyermeknevelésben alkalmazott németes szigor, vagy a bálok, táncmulatságok kedvence, a háromnegyedes üte-

mű keringőszerű sottis… Nem hinném, hogy ne lenne közünk a szászokhoz és a svábokhoz. Ahogyan a hóstátiak portája szász módra teljesen zárt volt, ugyanolyan volt a közösségük is. A rátarti, büszke Hóstátot nagyon erős kasztszellem uralta. Mindez ha nem is elegendő eredetünk magyarázatához, de mindenesetre elgondolkodtató.

Azért megemlíteném, hogy a hóstátiak rátartiságukat, büszkeségüket inkább maguk között, egymással szemben érvényesítették, az idegenajkúakkal, más vallásúakkal szemben megértőbb, lojálisabb magatartást tanúsítottak. Tiszteletben tartották például az idénymunkára alkalmazott román napszámosok, munkások másságát, egyházi ünnepeiket.

Pontosan, hol volt a Hóstát?

Sokan hitték azt, hogy a Hóstát csupán egyetlen városnegyede Kolozsvárnak. Nem így volt. A Hóstát karéjszerűen, ill. patkószerűen fogta körül Kolozsvár magját, észak-keleti, keleti, délkeleti, ill. délnyugati és nyugati irányból. A Hóstáthoz tartozott a Feleki-hegyen elterülő Békás, a Kövespad-utca és környéke (itt laktak a „gazdag" Zágoniak), a Pata-utca, a Honvéd-, a Magyar- és a Cukorgyár-utca, a Kölesföld (eddig hozták le a gázvezetéket), a nagygazdák lakta Szamosköz-utca, valamint a Hídelve, ahol már vegyes foglakozásúak, gyári munkások, fuvarosok laktak.

Hogyan jutott a termőföld az emberek tulajdonába?

A földeket nem nagyon adták-vették, hanem az apáról fiúra öröklődött. Általában nem egy tagban voltak a földek, és ez így volt jó, mert a Kolozsvár körüli földek nem voltak egységes szerkezetűek. Más és más terményeknek volt jó a Felek-oldali föld, s megint másnak a Lombalja stb. Apámnak is legalább öt helyen volt földje, így kapásból is el tudom még sorolni hol és mit termelt bennük.

A Szamos (vagy ahogyan mi emlegettük: a „Nagy-Szamos", hiszen hóstáti szóhasználatban értelemszerűen a Malomárok volt a „Kis-Szamos"), tehát a Szamos-menti Berek (a Cukorgyár-utca) hordalékos földje kitűnő volt a zöldségtermesztésre. Ott termesztették többek között a különleges fajtájú krumplikat, melyek ma talán már nem is léteznek: a gülbaba, a rózsakrumpli, a kiflikrumpli stb. Ez volt a legkedvezőbb talaj ezeknek a fajtáknak. Talán nem véletlen, hogy a hóstátiakat „murkosok"-nak is nevezik , hiszen ebben a földben hatalmasra nőtt a murok (a sárgarépa) és a gyökérpetrezselyem is. És ugyanez a föld volt a legalkalmasabb a szerződéses máktermesztésre is.

A Harmad-völgyben volt 12 hold kaszálónk, a Szénafű. Kölesföldön, a házak között is volt egy hold szántónk, az Eperjes tere; ez a hely a strekken túl, a szamosfalvi kaszárnya alatt terült el. Szüleim ennek kitűnő televényén termesztették a legigényesebb növényeket. Ide ültették a téli káposzta- és paradicsompalántákat.

A Szopori-úti földön termesztették a búzát és a télihagymát. A télihagymának való palántát magról vetették a háztáji kert melegágyába. Mikor eljött a kiültetés ideje, a több kosárnyi, irdatlan mennyiségű palántát lovasszekérrel utaztatták a hagymaföldre, két hatalmas hordó vízzel egyetemben, mert minden egyes elültetett palánta tövére egy csupor vizet kellett önteni. Később szerencsére már nem kellett öntözni, a Jóisten adott esőt reá. Merem állítani: olyan vékonyhéjú, finom, édeskés puha hagyma talán még a híres-nevezetes Makón vagy Perecsenyben sem termett! Még most is a számban érzem apám abáltszalonnája és a magunk-termelte finom hagyma utolérhetetlen ízharmóniáját.

A Zágoniaknak a Szentgyörgy-hegyen volt egy-egy darab szőlőse is. Kis kalyiba, „présház" is tartozott a területhez. A házacska körül rengeteg orgonabokor volt, melyek virágzás idején valósággal megrészegítettek kábító illatukkal. A szőlősünk tele volt finom fekete ropogós cseresznyét termő fákkal, a szőlős aljában ribizli és egresbokrok sorakoztak. Apám a szőlős tetejébe ültetett két jegenyefát. Ez a két fa volt a kedvence. Olyan magasra nőttek, hogy a kapunkból elláttunk a tetejükig. Gyerekkoromban édesapám az őszi munkák során sokszor vont csendre intve szeretett fái alá:

– Hallgasd csak Julika, hogy sírnak a levelek, mert el kell menniük.

És én az áhítatos csendben vele együtt hallgattam a kemény, lassan száradó, zsugorodó levelek surrogó zokogását.

Szomorú sorsra jutottak apám kedvencei. Már rég elkobozták tőlünk, nem volt a mienk az a terület, mégis fájdalmasan érintette az egész családot, mikor a sudár, egészséges jegenyék a Feleki-oldalon eszközölt tájrendezés áldozatai lettek. Még szomorúbb volt az a tény, hogy a fák kivágására pont a férjem kellett parancsot adjon, aki akkor agrármérnökként vezetője volt a feleki tájrendezésnek.

Minden zöldségtermelő saját maga adta el az áruját a piacon. Kolozsvári lakosként, s mint a zöldségpiac hűséges vásárlója mondhatom el, hogy a hóstáti gazdák termelésére, termékük árusítására a jeligeként is alkalmazható négy szempont volt a legjellemzőbb: a tisztesség, a minőség, a tisztaság és a méltóság.

Még most is magam előtt látom a Széchenyi-téri régi piacot: a téren minden gazdának megvolt a maga árusító helye. Nem asztal mögül árultak. A gazdasszonyok egy-egy alacsonyabb hokkedlin ültek, ropogósra kikeményített habtiszta alsószoknyájukra lágyan borult a fekete rakottszoknya, a derekuknál mellényük alól mereven állt ki az ing keményített fodra. Kendőjük frissen vasaltan, pontosan hajtogatottan fedte hajukat. Körülöttük a mély, nedves tifonnal kibélelt vesszőkosarakban a friss idényzöldségek. Kezük ügyében kis széken vagy ládikón tálkában víz, törlőkendő, kés. A hulladéknak, a levágott hagymaszárnak, borítóleveleknek, sárgarépa zöldjének külön kosár. Árujuk mindig friss volt, az árak méltányosak, mondhatni szabottak, mert a hóstáti asszonyokkal valahogy nem illett alkudni. Nem kofák voltak, hanem büszke földtulajdonosok, akik terményük minőségének tudatában voltak.

Te is így látod?

Igen, ezek a teáltalad szempontoknak nevezett dolgok valahogy a vérünkben voltak. Anyám sokszor nyilatkozott lenéző, helytelenítő módon azokról a felkapaszkodott naccságákról, akik alkudoztak, fogdosták volna az árut, nem tudtak viselkedni. Románul nem nagyon tudott, családi anekdota lett anyám reagálása egy-egy ilyen válogatós vevő matatására: – Naccsága, trebe vagy nem trebe? Ha nem trebe, akkor hagyja a fekete fenébe, mert összetöri a salátáimat! (A román „trebe vagy nem trebe" jelentése magyarul: kell vagy nem kell?) Ezzel aztán anyám úgy érezte, mindent megmagyarázott.

Már asszonykoromban történt meg velem, hogy a piacon az egyik hóstáti asszonynál nagyon szép, tömör salátafejeket láttam. Megkérdeztem az árát. Pontosan kétszerese volt a többi asszony salátájának. Csak annyit jegyeztem meg: – Elég sokat kér! Az asszony azonnyomban elment anyámhoz, aki szintén ott árult a piacon, és nagyon elítélően nyilatkozott alkudozáskezdeményemről, mondván: „A maga lánya ugyanbiza miért hánkolódik?"

A minőségre a hóstátiak tényleg nagyon vigyáztak, tulajdonképpen saját érdekük volt, hogy ezt egyék. Az csak természetes, hogy a tisztaságra ügyeltek. Nálunk péntek délutánonként volt a kosármosás ideje. Akkor kisúroltak minden kosarat, felakasztották őket, hogy teljesen kiszáradjanak. A kosár bélelésére, az áru befedésére használt tifont (gézkendőket) kifőzték.

Hogyan termelték a zöldséget? Milyen termény került a hóstáti kertekből a kolozsvári piacra?

A zöldségtermesztésnek elsőrendű feltétele a jó, zsíros föld és a rendszeres öntözéshez szükséges bőséges vízmennyiség. Mikor a Malomárokról, annak gazdasági szerepéről írnak, a legtöbbször kifelejtik a zöldségtermelők számára nélkülözhetetlen, áldásos jelenlétét. A legjobb, legtermékenyebb kertek a Malomárok mentén voltak. Minden gazdának megvolt a maga vízemelő szerkezete, a kupás kerék. A kert öntözése tulajdonképpen amolyan árasztásos módon történt. A lapátokkal ellátott kereket a víz hajtotta, a küllőkhöz illesztett kupák a vízbe merültek, tartalmuk egy vályúba ürült. A vályúból a zöldségágyásokat elválasztó árokba folyt a víz, s amikor elárasztották az egész kertet, lekapcsolták a vályút a kerékről.

Érdekességként említem, hogy a Szamosnak volt egy úgynevezett illegális használója is, a Vágóhíd. Az éj leple alatt számtalan esetben öntötték bele az állatbelsőségeket. Még látványnak is hátborzongató volt, mikor a működő öntözőkerekek magasba emeltek egy-egy bendőt, bélcsomót, nem is említve a fertőzésveszélyt, ami az ilyen romlandó hulladékkal jár. Szerencsére abban az időben mind a folyó, mind a Malomárok eléggé sebes sodrású, bővizű volt, hamar elsodorta a vágóhídi szemetet.

Ezen Malomárok-parti kertek egyike a mienk volt. A Cukorgyár utca 138. szám alatt laktunk – ahogy mondtuk: a strekken (a vasúti síneken) túl. A család a jómódúak közé tartozott, de ezért a jómódért nagyon keservesen meg kellett dolgozni. Öten voltunk testvérek: Ferenc 1928-ban, Mihály 1930-ban, én Julianna 1932-ben, Zsuzsanna 1935-ben, Sándor 1938-ban született. A családban mindenkinek megvolt a maga feladata. A hóstáti gazdáknál nemcsak a felnőttek dolgoztak keményen, hanem a gyerekek is.

Minőségi zöldséget csakis minőségi magból lehet nyerni. A híres-nevezetes téli káposzta magját egy erre szakosodott asszony „csinálta", és látta el a gazdákat, ahogy mondták: aranynyal felérő áron és minőségben. A többi magot a Széchenyi-téren a Bréver-féle magosüzletből vásároltuk. A tulajdonos az üzlete mellett lakott, nagyon jó viszonyban volt vásárlóival. Gyerekkoromban Bréverék tőlünk vették a tejet, mindig szívesen vittem el nekik, mert a néni néha megengedte, hogy hintázzam a szoba-hintán. A tulajdonos testvére, Bréver Lili valamikor apáca volt, természetesen vénkisasszony maradt. Telenként a nagy fagyok idején melegített téglát vitt a hóstáti asszonyok lába alá, hogy ne fázzanak olyan nagyon.

Egy gazdaságban létszükséglet az igásállatok tartása. Természetesen nekünk is voltak állataink. Tehenet a tejszükségletünk kielégítésén kívül a kertgazdaságban nélkülözhetetlen talajjavító, dúsító trágya „gyártására" is tartottuk. Műtrágyát majdnem soha nem használtunk. A talaj nitrátszükségletére babot, borsót vetettek; a régi, érett trágyából lett a porgané, a melegágyak tulajdonképpeni termőtalajára szórt dús tápanyagokat tartalmazó réteg. A már némileg leülepedett trágyából, szalmatörekből rakták meg a melegágy alapját. A fermentálódó komposzt szolgáltatta a szükséges hőt a magok kikeléséhez, a palánták növekedéséhez. A melegágyat deszkapalánkkal kerítették körül, ablakszemekkel ellátott mozgatható farács volt a fedője. Ha túlmelegedést észleltek, felnyitották a tetőt, hogy a föld tudjon szellőzni, lehűlni. Napsütéses időben is felnyitották, még akkor is, ha mínusz fokok járták.

A zöldségtermesztés tulajdonképpen őszi, téli vagy akár tavaszi pihenő nélküli, állandó munkát igénylő tevékenység. A salátamagokat már novemberben elvetették a melegágyba. December derekáig már rendszerint akkorára nőttek a palánták, hogy ritkításra szorult a vetés. Így került a mi karácsonyi asztalunkra is hatalmas tál friss, zsenge salátalevél. Március végén került kiültetésre a salátapalánta; mikor már fejesedni kezdtek, lehetett vinni a piacra. Ősszel elvetették a hagymamagot, márciusban dugdosták el a kerti ágyásokba a piri-hagymát, hamarosan ez is tarkította a piaci választékot. Öt darab került egy csomóba. A primőr saláta után következett a töltikének való melegágyi kelkáposztalevél, s természetesen az ehhez járó friss kapor. A melegágyi kelkáposztának mindig a külső nagy borítóleveleit szedték, hatot egy csomóba. Mikor már keményebbekké kezdtek válni a levelek, a növényt kiültették szabad földre, őszire hatalmas, kemény fejekké fejlődtek. Rendre jöttek a karalábé, a hónaposretek meg a jégretek. Spenótot, sóskát, petrezselyemzöldjét egész télen árultak, az megmaradt, sőt fejlődött a hó alatt is. A kertben hagyták a bimbóskel-kórókat is. Csak akkor és annyit vágtak le, amennyit a napi piac igényelt. A nyári hónapok kivételével savanyított káposztát is árultak: ez a híres, selymes, vékonylevelű hóstáti téli káposztából készült. A hajszálvékony szálakra gyalult káposzta só, kapor, csombor, stb. fűszerekkel a hordóba döngölve a saját levében érlelődött. Volt egy másik

savanyítási eljárás is; ha gyorsan kellett az utánpótlás, anyám így csinálta, évek óta ezt a módszert alkalmazom én is, ajánlom a receptet mindenkinek.

A primőrök idejének lejárta után vetették el a kertben a vajbabot. Ez a karós növény a jó földet és a bőséges öntözést annyira meghálálta, hogy a hihetetlenül bő termés láttán mi, gyerekek sokszor elkeseredtünk, hiszen hiába szedtük zsákszámra, csak nem akart ritkulni a tennivalónk. Ennek a fajta babnak, a mi szóhasználatunkkal zöldpaszulynak majd félméter hosszú, jó másfél-két centi vastag csöveiből oly finom ízű levest, főzeléket lehetett főzni, hogy azt elmesélni nem lehet, csakis ízlelve lehet megérteni.

A kiselejtezett melegágyak tartalmát a kert egyik sarkába hordták. Ebbe a félig-földbe vetették a főzőtököt, amit a hóstátiak nem sokra tartottak igénytelensége, majdnem semmi munkát nem igénylő termesztése miatt. – Eh, ez csak olyan román étel! – fitymálták le. Ezen nézet szerint, bár bérmunkára szívesen alkalmazták a szamosfalvi román embereket, házuk körüli tevékenységüket nem sokra taksálták.

Már említettem, hogy egyik földünk Szamosfalva után, a kaszárnya alatt volt. Apám hajnali háromkor kelt, négyre már kinn volt az Eperjes terén. Én a béresek reggelijével hatkor indultam utána a szekérrel. Szamosfalva lakossága még az igazak álmát aludta. A jó termőföldjükről híres kerteket a dudva, esetleg néhány napraforgó díszítette csak. Mikor mi az üres kosarakkal már jöttünk visszafele, akkor kezdtek ébredezni, néhányan kiültek a ház előtti kispadra, volt olyan asszony is, aki tessék-lássék némi fonómozdulatot is végzett a rokkáján. Neveltetésem és a már akkor sem éppen hallgatagságomról híres igazságkereső természetem miatt felháborodottan kommentáltam a látottakat. Apám mosolygott: – Hagyjad Julika, ha ezek az emberek a magukét dolgoznák, honnan szereznék én napszámost?

Ezek a napszámosok végtelenül igénytelenek, de kedvesek, tisztelettudók voltak. Krumpli és puliszka – ezt a két ételt ették szívesen. Édesanyám sokszor próbálkozott ünnepibb, tartalmasabb ebéddel kínálni őket, a csirkepaprikás láttán elhúzták a szájukat:

– Doamna, ez mi? Ezzel az úri étellel mi nem lakunk jól! Adjon nekünk krumplilevest puliszkával, attól lesz erőnk dolgozni.

2013. május 13-án Kolozsváron mintegy félezer ember vont élőláncot az alsóvárosi, „kétágú" református templom köré, tiltakozásul a műemléképület közvetlen szomszédságába tervezett sportkomplexum megépítése ellen egy olyan telken, amelyet 1964-ben kikényszerített adománylevéllel vett el az állam a református egyháztól. 1989 után az egyház peres úton próbálta visszaszerezni korábbi tulajdonát, sikertelenül.

A kolozsvári „kétágú templom", hivatalos nevén az Alsóvárosi Református Templom, Kolozsvár legjelentősebb, legszebb és legmonumentálisabb 19. századi klasszicista épülete.

A reformátusok ezen a telken 1695 tájékán kezdtek új istenházát építeni az 1690-ben a tatároktól elpusztított templomuk helyett. Az évszázadok során többször is tatarozott, bővített, kőalapon, de fából épített kis fatemplom a 19. század elejére a nagyszámú hóstáti reformátusság számára szűkösnek bizonyult. A gyülekezet új templom építését indítványozta, melynek terveit az aradi származású, de Kolozsváron élő Winkler György pallér készítette el 1827-ben, a debreceni nagytemplom mintájára. A templom építéséhez a várostól kiigényelték a lebontásra ítélt városfal egy csonka részét, és 1828-ban gyűjtést is indítottak, olyan sikerrel, hogy 1829. október 3-án megejthették az ünnepélyes alapkőletételt. Az építkezés több évtizeden át tartott, a pénzhiány miatt többször akadozott.

A XV. század második felében befejezett városfalon, illetve annak sáncárkán kívül már a késő középkorban igen jelentős számú lakosság élt, főleg a városfalaktól északra és keletre, de kisebb számban Kolozsmonostor irányában is. Ezeket a városrészeket nevezték német eredetű szóval „hóstátoknak", az általában földműveléssel foglalkozó lakosait pedig „hóstátiaknak", s a belvárosból ide átnyúló utakat, utcákat „külsőnek".

A hóstátiak hagyományosan reformátusok, s nagyrészt ők támogatták és tartották fenn a „kétágú templomot". A templom egyik falán márványtáblába vésett nevek sorakoznak. Olyan lelkészek és presbiterek nevei, akik különlegesen sokat tettek a templom építése, fenntartása és karbantartása érdekében, a gyülekezet életképességének erősbítéséért. Két nevet emelnék ki közülük: Bartos Ferenc és felesége, Dévai Klára neveit. Ők a jelenleg Sölvesborgban lakó Valaszkai Józsefné született Zágoni Szabó Julianna anyai dédszülei. Juliannának a szülei is tevékeny tagjai voltak az alsóvárosi gyülekezetnek. Édesapja, Zágoni Szabó Ferenc 1930 és 1940 között a gyülekezet presbitere volt, felesége pedig, Bocskai hajdúinak leszármazottja, Hatházi Julianna a Református Nőszövetség oszlopos tagja volt.

A szocialista városrendezés szétszórta Kolozsvár hóstátjainak lakosságát a modern lakótelepeken, s a néhány megmaradt hóstáti utcában alig áll már olyan ház, ami emlékük-ket, építői szorgalmukat idézné. A monumentális Kétágú református templomot, Kolozsvár legjelentősebb klasszicista emlékét ezért talán még értékesebbnek kell tartanunk, hiszen hajdani közösségének a jellege gyökeresen megváltozott. A városrendezés címén elkövetett dúlás áldozatainak emlékét a templom egyik tornyában kialakított emlékszoba őrzi. A hajdani erős református hóstáti gyülekezet templomával kapcsolatos emlékeit pedig hadd idézzük fel a még élők és emlékezők segítségével.

A dolgos napok után, a vasárnapi istentiszteletre már szombat délután megkezdődtek az előkészületek. A sifonokból, kasztenekből előkerültek a gondosan elraktározott ünnepi öltözetek. Sokórás munkába került, míg minden darabját, a ropogósra keményített alsószoknyákat, a pliszírozott kötényt, a réklit és a gyönyörű habfehér fejkendőt simára vasalták. A bő fekete bársonyszoknya és a mellény nem igényelt vasalást, de azokat is kiakasztották a frissen vasalt holmikkal együtt a „színbe", szellőzni. A férfiingek, fekete csizmanadrágok, mellények is ott sorakoztak a női ruhák mellett. Ott sorakoztak ragyogóra tisztítva az öltözetet kiegészítő lakkos szárú csizmák is. A női öltözet egyes darabjai természetesen változtak, az ünnepi alkalom, illetve az évszak szerint. Az idősebb asszonyok mindenképpen fekete-fehérbe öltöztek, inkább a fiatal lányok, asszonyok öltözete színesedett az alkalomnak megfelelően. A terjedelmes öltözet csak úgy suhogott, a rézpatkós csizmák büszkén koppantak az ünnepélyesen menetelők léptei nyomán.

Nálunk, vasárnap reggel, mint minden étkezés előtt, édesanyánk asztali áldása után ettünk, s utána felöltöttük az „ünnepit". Édesapám összegyűjtött bennünket a tornácra, a kalendáriumból felolvasta az aznapra ajánlott igét, majd elővette a tangóharmonikáját vagy a hegedűjét, és azok kísérete mellett elénekeltünk egy zsoltárt. Mikor apánk úgy vélte, hogy családja kellő módon felkészült lelkileg az istentiszteletre, akkor elindultunk a templomba. A mi utcánk feküdt a legtávolabb a kétágú templomtól, hát idejében el kellett indulni, hiszen gyalog mentünk, az út legalább háromnegyed órát tartott. Amint haladtunk a Cukorgyár-utcából a Magyar-utca felé, egyre több templomba igyekvővel találkoztunk. A Szilágyi-vendéglőtől aztán bizonyos meghatározott rend szerint rendeződtek a sorok.

(Folytatása a 23. oldalon)

HOZZÁJÁRULÁS

A TÁNGAGÁRDEI GYÜLEKEZETI OTTHON FENNTARTÁSÁHOZ

ALAPÖSSZEG 150 KR/SZEMÉLY/NAP

Napok száma	ALAPÖSSZEG 100%			KEDVEZMÉNYES ÖSSZEG 75%			GYERMEKEKRE SZÁMÍTOTT ÖSSZEG további -25% (a kedvezményesből)		
	01-05 napig 100%	06-10 napig 85%	11-15 napig 75%	01-05 napig 100%	06-10 napig 85%	11-15 napig 75%	01-05 napig 100%	06-10 napig 85%	11-15 napig 75%
Személyek száma									
01-05 személy 100%	150	127	112	112	95	84	84	71	63
06-10 személy 97%	145	123	109	109	93	82	82	70	61
11-15 személy 94%	141	120	106	106	90	79	79	67	59
16-20 személy 91%	136	117	102	102	87	76	76	65	57
21-25 személy 88%	132	112	99	99	84	74	74	63	55
26-30 személy 85%	127	108	95	95	81	71	71	60	53
31-35 személy 82%	123	105	92	92	78	69	69	59	52
36-40 személy 79%	118	100	88	88	75	66	66	56	49
41-45 személy 76%	114	97	85	85	72	64	64	54	48
46-50 személy 73%	109	93	82	82	70	61	61	52	46
51-55 személy 70%	105	89	79	79	67	59	59	50	44

Istentiszteleti Naptár Szeptembertől Decemberig

TEMPLOMOK / helyiségek, ahol istentiszteleteinket tartjuk

BORÅS	Hässleholmskyrkan	Våglängdsgatan 3
ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
HALMSTAD	Andersbergskyrkan	Grönevångstorg
HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgatan 27
HELSINKI	Alppila-templom	Kotkankatu 2
JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	Torpaplan
LJUNGBY	S:t Stephans kyrka	Bolmstadsvägen 21
MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
STOCKHOLM	Franska Reformerta kka.	Humlegårdsgatan 13
TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1
TAMPERE	Kaleva-kirko	Liisanpuisto 1
TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	40-es út Äspered felé
UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarntorget
VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Pettersbergsgatan 32
VÄXJÖ	Mariakyrkan	Kungsvägen 117

Figyelem! Az itt közölt időpontok rajtunk kívülálló okok miatt változhatnak, ezért kérjük, az esedékes istentisztelet előtt szíveskedjenek a gyülekezeti felügyelőknél, vagy internetes honlapunkon (www.keve.se) tájékozódni.

A nyári szünidőben csak kivételes esetben tartunk istentiszteletet. A rendszeres szolgálatok sora júliusban és augusztusban szünetel.

SZEPTEMBER

05-08		TÅNGAGÄRDE	Protestáns Szövetség konferenciája	
08	11:00	TÅNGAGÄRDE	Trogared kápolna	úrvacsora
13	18:30	BORÅS	Hässleholmskyrkan	
14	12:30	VÄXJÖ	Mariakyrkan	
	16:00	**HÄLLEBERGA**	Ifjúsági Központ	Házavatás
15	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	
20	18:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
21	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	
22	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
28	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
29	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	

OKTÓBER

05	12:30	VÄXJÖ	Mariakyrkan	úrvacsora
	18:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
06	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	úrvacsora
11	18:30	BORÅS	Hässleholmskyrkan	úrvacsora
12	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
13	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
19	13:00	TALLINN	Toomkirik	úrvacsora
20	13:00	HELSINKI	Alppila	úrvacsora
26	**15:00**	**VÄSTERÅS**	Ansgarskyrkan	
		Vendég kamarakórus.	ESKILSTUNA híveit is ide várjuk!	
27	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	úrvacsora

NOVEMBER

09	12:30	VÄXJÖ	Mariakyrkan	
	18:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
10	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	
15	18:30	BORÅS	Hässleholmskyrkan	
16	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	
17	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
23	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
24	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	

DECEMBER

06	18:30	BORÅS	Hässleholmskyrkan	úrvacsora
07	12:30	VÄXJÖ	Mariakyrkan	úrvacsora
	18:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
08	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	úrvacsora
14	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
15	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
14	13:00	TALLINN	Toomkirik	úrvacsora
15	13:00	HELSINKI	Alppila	úrvacsora
21	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	úrvacsora
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
22	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	úrvacsora

Költő Zoltán
1974-2013

1974. december 19-én született Erdélyben, Csíkszeredában, id. Költő Zoltán és Költő Jolán második gyermekeként. Nővére, Benkes (sz. Költő) Jolán 16 évvel idősebb volt nála, így ennek két lányát, azaz unokahúgait, Szidóniát és Évát ugyanúgy, mint nagynénjének, keresztanyjának, Boros Erzsébetnek lányát, azaz unokatestvérét, Katit is Zoltán édes testvéreinek tekintette. Közös gyermekéveiknek, a Csíkszereda peremén csobogó Szécsény-patak partján álló hétvégi házban a családtagokkal és rokonokkal töltött nyaraknak feledhetetlen, élménydús emlékeit kincsként együtt őrizték. Nem véletlen, hogy életének utolsó pillanatáig Zoltán oda, gyermekkori nyarainak helyszínére, a Szécsény-pataka völgyébe vágyódott vissza. A csíkszeredai Márton Áron Gimnáziumban matematikából és irodalomból jeleskedett, majd tanulmányait Magyarországon folytatta, Jászberényben, Gödöllőn és Budapesten, ahol zenét és pedagógiát tanult és zenepedagógiából oklevelet szerzett. Zoltán – vagy ahogyan családtagjai és ismerősei mindig becenevén szólították és fogják emlegetni: Dzsodzsi – mindenki számára közeli, kedvelt és szeretett személy volt. Életútjának új szakasza kezdődött, amikor 2000 nyarán Svédországba költözött, hogy társra lelve beteljesítse vágyait. Új otthont adó környezetébe könnyen beilleszkedett, egy pillanatig sem feledve gyökereit, szülőföldjét, eredetét és kultúráját. Különösképpen unokatestvérével, Katival tekintettek úgy egymásra, mint igazi testvérekre. Amikor Svédországba került, Kati volt az, aki férjével, Leonardóval együtt tárt karokkal fogadta Zoltánt. Nem telt el nap, hogy ne hívta volna telefonon másik „testvérét", Szidóniát is, hogy megtudja, rendben van-e velük minden: vele, fiacskájával Bendegúzzal és az egész családdal. 2007-ben ismeretséget kötött Hans Byström-mel, aki idővel társául szegődött, s akivel megosztotta nyitott életszemléletét és kultúráját. Zoltánnak nagy álmai voltak, melyeket részben sikerült közösen megvalósítaniuk: emlékezetes utazásokat tettek Erdélybe ugyanúgy, mint Hans szülőföldjére, az észak-svédországi Norrlandba, Örnskjöldsvik környékére. Zoltán mindenki iránt odaadó, gondoskodó, szeretetteljes volt, közelállókhoz és idegenekhez egyaránt. Barátait, mint Hans Olaussont, munkatársát Jannist, vagy társát Hans Byströmöt mindig óvta és védelmezte. De szívének melegét, határtalan szeretetét leginkább keresztgyermekeivel, Marcussal, Bendegúzzal és Theóval osztotta meg, ugyanúgy újszülött unokahúgával, Kingával is. Gazdag és szép reményekre jogosító fiatal életét egy esztendő leforgása alatt törte kettébe a betegség, majd a hirtelen bekövetkezett halál. Nővére, unokatestvérei, keresztgyermekei, kiterjedt rokonsága, barátai és ismerősei megrendült szívvel állták körül koporsóját 2013. június 5-én, Stockholmban, ahol az Elisabeth Olsson svéd és Molnár-Veress Pál magyar lelkészek részvételével tartott gyászszertartás keretében a Solna-templomban búcsúztak tőle, kinek élete 38 esztendőnyi időre szabatott. Isten nyugosztalja!

Bíró János
1924-2013

1924. január 2-án született a Délvidéken, a Duna Nándorfehérvárral, azaz Belgráddal szemközti oldalán elterülő, ma már Pancsovával egybeolvadt Hertelendyfalván, egy két fiúval és négy lánnyal megáldott hatgyermekes bukovinai székely család legkisebbik gyermekeként. Mint a legtöbben Hertelendyfalván, a Bíró-család is földművesként kereste meg a mindennapi kenyeret, gazdag tapasztalatot hozván magukkal az ősi Székelyföldről, majd Bukovinából, hogy aztán az Al-Duna mentén kamatoztassák tudásukat és hozzáértésüket. Amikor Bíró János megszületett, szülőfaluja néhány éve már idegen uralom alatt volt, így gyermekkorában és fiatalkorában bőven volt alkalma megtanulni, mit jelent kisebbségben élni, gyakran hátrányos megkülönböztetés és üldöztetés közepette. A második világháború megpróbáltatásai után az akkor már 23 éves fiatalember családot alapít, 1947-ben feleségül véve Máté Annát, aki ugyancsak Hertelendyfalván született 1929. július 25-én. Házasságukból egy fiúgyermek származott, aki édesapja nevét örökölte. Ifjú Bíró János 1948. október 16-án született ugyancsak Hertelendyfalván, s az iskolái elvégzése, majd munkába állása után, 22 évesen, fiatal házasként úgy döntött, hogy sokszáz honfitársához hasonlóan ő is új életet kezd Nyugaton, pontosabban Svédországban. 1970-ben érkeztek az új hazába, ahol otthont alapítottak, s ahol még ugyanabban az évben megszületett első gyermekük, Veronka (1970), majd néhány év után második gyermekük, Sándor (1974). Ifjú Bíró János Gislavedben telepedett le, ahol hamarosan az európai hírű hatalmas gumiabroncsgyárban kezdett dolgozni. A mindennapi munkával és a gyermeknevelléssel együtt járó gondok arra késztették ifjú Bíró Jánost, hogy kérje meg szüleit, jönnének ki ők is Svédországba. Az elképzelést hamarosan tett követte, s 1975-ben megérkezett Svédországba előbb édesanyja, Máté Anna, majd nem sokkal később édesapja, idősebb Bíró János is, aki jó erőben lévén (még csak 51 évesen) munkába állt ugyancsak a gumiabroncsgyárban. Az idegen környezet nem kedvez a családi éltenek, s ez így történt ifjú Bíró János életében is, aki Halmstadba költözött, s akinek második házasságából 1978-ban két gyönyörű lány, ikerpár született: Ildikó és Ibolya. Rövid idő után a család megint együtt volt, s idősebb Bíró János Halmstadban is ugyanannál a gumiabroncsgyárnál kapott munkát, mint fia. 1986-ban, 62 évesen nyugdíjba vonult, s ettől kezdve szinte kizárólag csak családjának élt. Négy rövid esztendő múltán hatalmas tragédiaként élte meg feleségének elvesztését, akit 1990. augusztus 30-án, 61 éves korában ragadott el a halál. 1995-től kezdve bekapcsolódott az akkor alakult halmstadi magyar protestáns gyülekezet életébe is, és vállalta a pénztárosi tisztséget. Idősebb napjaiban négy unokája mellett összesen nyolc dédunokája jelentették számára a legnagyobb boldogságot. Betöltve a 89 esztendőt, megelégedve az élettel, 2013. június 9-én visszaadta lelkét Teremtő Urának. Isten adjon neki örök békességet!

A hertelendyfalvi születésű idősebb Bíró Jánosra (1924–2013) emlékezvén megemlítjük, hogy az Al-Dunánál 130 esztendő, azaz 1883 óta élnek „bukovinai székelyek". Eredeti szülőföldjüket, Erdélyt, s benne a Székelyföldet az 1764-es madéfalvi vérengzés, a „siculicidium"után hagyták el, s kerültek az akkor még török uralom alatt levő Moldvába. Amikor 1774-ben a Habsburg Birodalom megszerezte a törököktől Moldva északi részét, azaz Bukovinát, Hadik András tábornok kapta a parancsot, hogy népesítse be az újonnan szerzett területet. Hadik összegyűjtötte a Moldvába szerteszét bujdosott székelyeket és 1776–1786 között 5 Bukovinában létesített faluba telepítette őket (Istensegíts, Fogadjisten, Hadikfalva, Józseffalva és Andrásfalva). Száz évvel később, Magyarország ezeréves fennállásának ünnepére, a millenniumra készülődvén az akkori országgyűlés úgy döntött, hogy az országhatárokon belülre telepíti a határon kívül rekedt magyarokat. A „hazatelepítés" 1883-ban kezdődött, amikor mintegy 4000 ember települt át az Al-Duna mellé Hertelendyfalvára, Sándoregyházára és Székelykevére, de ekkor sokan vándoroltak ki Kanadába, Brazíliába és az Egyesült Államokba is. Hertelendyfalvára az első csapat 1883. április 4-én érkezett, mintegy 382 lélek, s idetelepítésükben nagy szerepe volt Thomka Károly református lelkipásztornak. Andrásfalva lakói többségükben még Bukovinában maradtak: 1930-ban 2539 lakosának 98%-a magyar nemzetiségű volt. A Bukovinában maradt székelyeket, mintegy 17 ezer lelket a magyar kormány 1941-ben a Magyarországhoz visszacsatolt Bácskába telepítette. Ezek 1944 őszén Tito partizánjai elől Magyarországra menekültek. 1945-ben összesen mintegy 13 ezer bukovinai székelyt helyeztek el Baranya és Tolna megyékbe, a kitelepített sváb családok helyére. A Tito-féle Jugoszlávia 1965-től kezdődően megengedte polgárainak, hogy Nyugaton munkát vállaljanak, s a hazavitt anyagi javakkal gazdagítsák az országot. Így kerültek Svédországba, ezen belül is Halmstadba a bukovinai székelyek leszármazottai, közöttük Bíró János is.

MEDGIVANDE

till avgiftshjälp
till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige
(Egyházi járulékról szóló BELEEGYEZÉS a Svédországi
Magyar Protestáns Egyházi Közösség javára)

Härmed ger jag mitt medgivande till avgiftshjälp till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige att genom Skatteverket från och med nästa år och tillsvidare dra av 1 % kyrkoavgift beräknad på min kommunalt beskattningsbara förvärvsinkomst.
(Ezennel beleegyezésemet adom a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösségnek, hogy a kommunális adóköteles jövedelmemre számított 1% -os egyházi járulékot a jövő évtől kezdődően és a továbbiakban az Adóhivatal útján vonja le.)

Namn: _____
(Név)
Personnummer: _____ - _____
(Személyi szám)
Adress: _____
(Cím) Gata (Utca) / nr (Házszám)

Postadress: _____ _____
(Postai cím) Postnr (Irányítószám) Ort (Város)

_____ _____
Datum (Dátum) Underskrift (Aláírás)

Skicka medgivandet till (A beleegyezést az alábbi címre kell elküldeni):
Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136
För att gälla kommande inkomstår måste medgivandet vara insänt **senast den 20 oktober året innan**.
(Ahhoz, hogy a következő adóévtől érvényes legyen, a beleegyezést **legkésőbb folyó év október 20-ig** kell beküldeni.)

Medgivandet är giltigt till det återkallas. Blankett för återkallelse
begärs från och sändes in till Pastorsexpeditionen :
(A beleegyezés visszavonásig érvényes. Visszavonási nyomtatványt
a Lelkészi Hivataltól kell kérni és oda visszaküldeni:
Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136.

Information om statligt stöd i form av avgiftshjälp från Skatteverket, 1% avgift till trossamfund

Kyrkolagen föreskriver skyldighet för medlemmar i Svenska Kyrkan att betala församlingsavgift. Avgiften dras tillsammans med kommunalskatten av utbetalaren av lön, pension eller annan ersättning.

Den som är medlem i ett annat trossamfund kan betala församlingsavgift till detta trossamfund, vilka bestämmer avgiftens storlek och inbetalningssätt. Skatteverket kan hjälpa till med att ta in avgift. Denna kallas för avgiftshjälp.

Rätten till avgiftshjälp ansöks hos regeringen och fattas av regeringen. Hjälpen får endast lämnas till ett registrerat trossamfund som är stabilt, har egen livskraft och bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på. Fr.o.m. år 2000 upphörde ungerska prästens anställning hos Svenska Kyrkan och i denna rådlösa situationen beslutade den dåvarande ungerska rikskyrkorådet att kyrkoavgiftens storlek och inbetalningssätt blir helt och hållet frivilligt. I denna tio års period bevisades att det var fel att basera samfundets ekonomi på en inte förutseddbar inkomst.

Ungerska Protestantiska Samfundet har ett datoriserat medlemsregister som omfattar ca. 5500 medlemmar, men bara en mindre del av dessa betalar kyrkoavgift direkt till samfundet. Det är många som fortfarande betalar avgiften till Svenska Kyrkan, eller till ett annat trossamfund, men flertalet betalar samtidigt avgift även till Ungerska Protestantiska Samfundet. Men det är många som inte betalar någon kyrkoavgift alls.

Lagen i Sverige säger också att man inte behöver vara medlem i något trossamfund utan man kan stå utanför.

Den som har bestämt sig för medlemskap i vårt samfund och vill delta i vår gemenskap samt använda tjänsterna har också skyldighet att även ekonomiskt bidra till samfundets verksamhet.

Enligt § 10 i våra stadgar kan alla boende i Sverige vara medlem i vårt samfund om ”vederbörande efter sina förutsättningar deltar i samfundets aktiviteter och bidrar ekonomiskt till samfundets försörjning samt att den lämnar ett skriftligt medgivande om detta med namnunderskrift”.

På grund av ovannämnda har vi i likhet med andra trossamfund ansökt om stöd i form av avgiftshjälp. Regeringens beslut 2012-06-14: Regeringen bifaller ansökan.

När börjar avdraget av avgift till trossamfundet att göras?

”Medgivande till avgiftshjälp” skall sändas in till pastorsexpeditionen som lämnar vidare till rikskassören senast den 20 Oktober. Rikskassören meddelar till Skatteverket en datoriserad förteckning över de medlemmar som har lämnat medgivande till avgiftshjälp. Skatteverket höjer sedan uppgiften om vilket skatteavdrag medlemmens arbetsgivaren skall göra kommande år med 1%.

Hur påverkas medlemmarna?

För den enskilde medlemmen fungerar avgiftshjälpen på så sätt att storleken på det skatteavdrag som arbetsgivaren gör varje månad ökas med avgiften till trossamfundet. Detta registreras automatiskt hos Skatteverket i och med att trossamfundet skickar in sin datoriserad förteckning innan det aktuella inkomståret när avgiftshjälpen skall träda i kraft. Arbetsgivaren hämtar sedan uppgift om rätt skattetabell från Skatteverket där avgiften till trossamfundet är inräknad. Viktigt! Det är förhållandena den 1 november året innan det aktuella inkomståret som avgör om avgift till trossamfund skall betalas. Även om ett medgivande återkallas under året är personen fortfarande avgiftsskyldig för hela året.

Avgiften beräknas på den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara förvärvsinkomsten (inkomsten minskad med avdrag t.ex. avdrag för resor till och från arbetet, pensionsparavdrag, grundavdrag).

När upphör avgiften till trossamfundet att dras?

Ett lämnat medgivande om avgiftshjälp är giltigt till dess att återkallelse görs. Om man bestämmer sig för att återkalla detta ska en blanket för återkallelse begäras från pastorsexpeditionen som ska skrivas under med namn och personnummer. Återkallelsen bör ske skriftligt och skickas vidare till rikskassören. Återkallelsen gäller från och med nästa års ingång om återkallelsen görs senast den 1 november året före det kalenderår som avses. Återkallelsen påverkar inte själva medlemskapet.

Avgiftshjälpen avslutas också när någon har bestämt sig för att träda ut ur samfundet, och får en skriftlig bekräftelse för detta.

Den som har återkallat sitt medgivande till avgiftshjälp eller träder ut ur samfundet för den 1 november kommer inte att betala kyrkoavgift fr o m det följande kalenderåret.

Tájékoztatás az 1%-os egyházi járulék bevételezéséhez nyújtott állami segítségről

A törvény előírja a Svéd Egyház tagjainak kötelezettségét, hogy gyülekezeti járulékot fizessenek. A járulékot a kommunális adóval együtt a fizetést, nyugdíjat vagy más jövedelmet folyósító intézmény vonja le.

Más egyházak tagjai járulékukat az illető (más) egyházhoz fizetik, mely maga állapítja meg a járulék mértékét és a befizetés módját. Az Adóhivatal segítséget nyújthat a járulék bevételezéséhez. Ezt nevezik járulékbevételezési segélynek .

A járulékbevételezési segélyre jogosultságról a kormány dönt. Ezt a jogosultságot csak olyan bejegyzett egyházi közösség kaphatja, mely stabil, saját életerővel bír, és hozzájárul a társadalom pillérét jelentő alapvető értékek fenntartásához és erősítéséhez. 2000-től a Svéd Egyház nem alkalmaz magyar lelkészt. Tanácstalanságában az akkori egyházvezetés úgy döntött, hogy az egyházi járulék mértékét és befizetési módját teljes egészében önkéntességi alapra helyezi. Tíz évnyi időszak tapasztalata bebizonyította, hogy téves volt az egyház anyagi gazdálkodását egy megjövendölhetetlen bevételre alapozni.

A Magyar Protestáns Egyházi Közösség számítógépes tagjegyzéke mintegy 5500 tagot tart nyilván, de ezeknek csak egy kisebb része fizet közvetlenül a mi egyházunknak járulékot. Sokan vannak, akik járulékukat továbbra is a Svéd Egyházhoz vagy más egyházhoz/felekezethez fizetik, némelyek egyúttal a Magyar Protestáns Közösséget is támogatván. De sokan vannak, akik egyáltalán nem fizetnek semmiféle járulékot.

Svédországban a törvény kimondja azt is, hogy nem szükséges valamely egyházhoz tartozni, hanem lehet kívülállónak is maradni.

Aki viszont elszánta magát hogy egyháztagunk legyen és részt kíván venni közösségünkben s annak szolgáltatásaival is élni kíván, annak kötelessége az egyház tevékenységéhez anyagilag is hozzájárulni.

Alapszabályzatunk szerint: 10.§. Az Egyházi Közösség tagja lehet minden svédországi lakos, ”ha lehetőségei szerint részt vállal az Egyházi Közösség tevékenységében; ha rendszeres anyagi hozzájárulás formájában részt vállal a közös teherviselésből; ha mindezt nyilatkozat aláírásával is kifejezi.”

A fentiek alapján, más egyházakhoz hasonlóan mi is kérvényeztük ezt az állami segítséget, melyet a 2012-06-14-i kormányhatározat értelmében jóváhagyták.

Mikor kezdődik az egyházfenntartási járulék levonása?

Az ”Egyházi járulékról szóló beleegyezést” legkésőbb október 20-ig a lelkészi hivatalhoz kell beküldeni, mely azt a főpénztároshoz továbbítja. A főpénztáros számítógépes jegyzéket küld az Adóhivatalnak azon tagokról, akik a járulék ily módon történő bevételezésébe beleegyeztek. Ezután az Adóhivatal 1%-kal megemelt mértékű adólevonásra utasítja a munkaadót a következő évben.

Miként befolyásolja ez a tagokat?

Az egyéni tag számára ez úgy működik, hogy a munkaadó által havonta levonandó adórész nagysága megemelődik az egyházi járulék mértékével. Azzal együtt, hogy az egyház beküldi a következő adóévre vonatkozó ”beleegyezők listáját”, az Adóhivatalnál ezt automatikusan bejegyzik. A munkaadó megszerzi az Adóhivataltól az illető munkavállalóra alkalmazandó helyes adótáblázatot, amelyben már benne foglaltatik az egyházi járulék is. Fontos tudni: Azt, hogy egy adott évben sor kerül-e egyházi járulék fizetésére, azt az előző év november 1-én fennállt állapot dönti el. Ha ezt követően, év közben vonná is vissza valaki beleegyezését, az a következő évben még adóköteles marad.

A járulék a megadózandó keresetből kalkulált kommunális bevételi adóra számítódik (a kereset, csökkentve a levonásokkal, pl. levonás a munkahelyre oda-vissza tett utazásokra, nyugdíjtakarék utáni levonás, alapvető levonás).

Mikor szűnik meg az egyházi járulék?

Egy leadott beleegyezés addig érvényes, amíg visszavonásra nem kerül. Ha valaki a visszavonás mellet dönt, erre vonatkozó nyomtatványt kell kérnie a Lelkészi Hivataltól, amit névvel és személyi számával kitölt és aláír. A visszavonásnak írásban kell történnie, melyről a főpénztáros értesítést kap. A visszavonás a következő év elejétől lép érvénybe, ha a visszavonás legkésőbb a vonatkozó naptári év előtti november 1-ig megtörtént. A visszavonás maga nem érinti az egyháztagságot.

A járulék ily módon történő bevételezése akkor is megszűnik, amikor valaki kilép magából az egyházból és erről írásbeli megerősítést kap.

Az, aki egy adott év november 1-e előtt visszavonta beleegyezését, hogy egyházi járulékát így bevételezzék, vagy kilépett az egyházból, a következő naptári évtől nem fizet egyházi járulékot.

VOLT EGYSZER EGY HÓSTÁT *(Folytatás a 18. oldalról)*

Legelől a fiatal lányok mentek, utánuk a legények. A fiatalokat az idős asszonyok, férfiak, majd a gyermekes asszonyok követték, a sort a férjek csapata zárta. Ez a rend a reformátusoknál kialakult templomi ülésrendben is érvényesült. A szószékkel szembeni első padsorban ültek a lányok. A legények a karzaton foglaltak helyet. A szószéktől balra ültek a férfiak, jobbra a nők. A zárt padsorok előtti kiemelt helyen ültek a presbiterek, másik oldalon a feleségeik. Az úrvacsoraosztáshoz mindig a kijelölt presbiterpár hozta a bort és a kenyeret, melyet egészben, szegetlenül helyeztek az asztalra, csak közvetlenül az úrvacsoraosztás előtt vágták fel megfelelő darabokra.

Templomozás után nem széledt szét a nép, hanem a a presbiterek által gondozott parókia gyönyörű udvarán, ill. kertjében gyűltek össze beszélgetni a lelkésszel, vendéglelkészekkel, teológusokkal és egymással. Édesapám, bár iskolázottsága csak az abszolválásig, más néven kisérettségiig terjedt, elismert, szeretett tagja volt a közösségnek. Évekig volt a gyülekezet presbitere, elnöke volt a Kolozsvári Hóstáti Egyletnek, elnyerte az aranykalászos gazda címet, s mint ilyen, az EMGE tagjaként ő volt egyike azoknak a kedvezményezetteknek, akik sorvetőgépet kaptak a Magyar Államtól. Népszerűségét emelte, hogy tagja volt a Kalandos Társaságnak is. Ez a társaság – hivatalos nevén a Külmagyar utcai Földészek Kalandos Temetkezési Társulata – egy 1587-ben alakult, szaktanár vezette kórus volt, mely minden jeles ünnepen fellépett, s ennek tagjai köszöntötték énekkel névnapjukon a nevezetesebb embereket. De nemcsak ők remekeltek; az egyházi, nemzeti ünnepeken felléptek az iskolások is. A Magyar-utcai Református Elemi Iskola – mely később koedukációs gimnáziummá, becenevén Hóstáti Egyetemmé alakult – szintén remek kórussal dicsekedhetett. A Rákóczi-indulótól kezdve énekeltük az összes ismert megzenésített Petőfi-verset, és természetesen a zsoltárokat, a templomi énekeket mind.

A Magyar-utcai elemi iskolán kívül ott voltak még a „Nyolcas-", a Téglás-utcai és a Méhes-utcai iskolák. Minden hóstáti kijárta legalább az általános iskolát. A fiúk közül sokan továbbtanultak, de a fő cél az volt, hogy mindenikük megmaradjon hóstáti földművesnek. A lányokat kiházasították, lehetőleg szintén hóstátihoz.

Ez volt a második világháború előtti helyzet. Az azt követő földreform, majd a nagy kollektivizálási láz minden szorgalmas gazdát tönkretett.

A diktátor őrületének, hajlongó szolgahadának, a nemzedékeken át táplált dühödt román nacionalizmusnak, Erdély végleges és teljes magyartalanítása nyilvánvaló szándékának esett áldozatul a Hóstát, benne a hóstátiak, s velük együtt Mátyás Kincses Kolozsvára. A 70-es évek második felében történt végleges felszámolása, meghitt családi házainak földdel egyenlővé tétele sok hóstáti magyart kergetett az öngyilkosságba, másokat szerte a nagyvilágba.

Néhányan közülük itt élnek, közöttünk.

Valaszkai (született Zágoni Szabó) Julianna
kérdezője, mondottainak írásba foglalója
az ugyancsak kolozsvári születésű és
ma a svédországi Sölvesborgban
élő és alkotó Tóth Ildikó

Új Kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja
Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik évente 4 szám
(Utkommer 4 nummer per år)

Nr. 2 årgång XXI. évfolyam 2. szám
Juni 2013 június
Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
a Protestáns Egyháztanács (Kyrkorådet)

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál
S–523 98 HÖKERUM Tångagärde 136
Telefon: +46–(0)33–275 022

E-mail: ujkeve@keve.se
Honlap (Websida): www.keve.se

Nyomda: Graphic City Trading AB
Borås, N. Långgata 47 Tel: 033-123 087
Példányszám (Upplaga)
900

Egyházfenntartási járulékot fizető tagjainknak
a lapot ingyen küldjük.
Az Új Kéve iránt érdeklődő más olvasóinkat kérjük,
tájékoztatásért forduljanak a Lelkészi Hivatalhoz:
523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136
Telefon: +46–(0)33–275 022
Mobil: +46–(0)70–602 29 68

Egyházi Közösségünk Plusgiro számlaszáma:
Ungerska Protestantiska Samfundet

Plusgiro 602047–3

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség
Gyülekezeti Otthona

TÅNGAGÄRDE

az Egyházi Közösség által létrehozott
TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNY
(Stiftelsen Tångagärde Församlingsgård) kezelésében áll.

A Gyülekezeti Otthon címe:
523 98 HÖKERUM Tångagärde 136
Telefon: 033–275 022

A TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNYT
az Egyháztanács által kinevezett
INTÉZŐBIZOTTSÁG vezeti.

A TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNY
INTÉZŐBIZOTTSÁGÁNAK
megbízott elnöke
SZŐCS LÁSZLÓ
561 51 HUSKVARNA Lahagsgatan 15
Mobil: 070–276 88 45
E-mail: formgravyr@gmail.com

A TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNY
pénztárosa
GAAL IMRE
561 48 HUSKVARNA Ollonborrvägen 6
Tel: 036–134 572 Mobil: 070–528 13 41
E-mail: @

A Tångagärde Alapítvány Plusgiro számlaszáma:
Stiftelsen Tångagärde Församlingsgård

Plusgiro 25534–9

MÁS ÉSZAKI / BALTI ORSZÁGOKBAN ÉLŐ MAGYAR GYÜLEKEZETEK MEGBÍZOTT VEZETŐI
(A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi)

ÉSZTORSZÁG – Tallinn
BÁN ISTVÁN
EE-75326 KARLA Ra vald, Harjumaa
Lodjapuu tee 10-1 Mobil: +372–5069642

FINNORSZÁG – Helsinki – Tampere
NAGY GÁBOR
SF-10300 KARJAA Kauppiaankatu 32
Tel: +358–19231242 Mobil: +358–409607559

Új Kéve
Posttidning
B
UNGERSKA PROTESTANTISKA SAMFUNDET
Returadress: 523 98 HÖKERUM Tångagärde 136

Reményik Sándor

Zászlószentelés

Erdélyi dalárda ünnepére

Zászló! - Valaha, nem is olyan rég
Zord harci jelvényt jelentett e szó.
Dobpergést és trombitaharsogást
Idézett a kibontott lobogó.
Nyomában villámlottak fegyverek,
Előtte járt a halál szaporán,
Selyméből rostát vertek a golyók,
S lengett idegen várak bús fokán.

Ez volt a zászló - nem is olyan rég.
S ti tudjátok, a zászlóalj mi volt:
Gyilkolni és halni kész kis csapat,
Csak hogy a zászlót ne szennyezze folt.
Ti tudjátok, a lobogó mi volt.
Mentetek vele a világon át,
Mígnem eljött a végső tél s belepte
Világjáró bakancsotok nyomát.

Azt a zászlót ne keressétek már,
Ki tudja, hol van már a hó alatt!
Új zászló leng most itt közöttetek,
Senki ellen, - csak magatok miatt.
Olyan, mint a testté vált áhítat.
Mint lelketek szárnyas, égi része.
Se dob, se kürt, se katonabanda -
Csak ének a kísérő zenéje.

Ez a zászló nem fog lobogni már
Se vár fokán, se sáncárok felett.
Egyet jelent: a gyűlölet erős,
De mégis erősebb a szeretet.
Egyet jelent: míg zimankós idő jár,
És körös-körül felleges az ég,
Alatta dolgozik s imádkozik,
S dalol, dalol egy zászlóaljnyi nép.

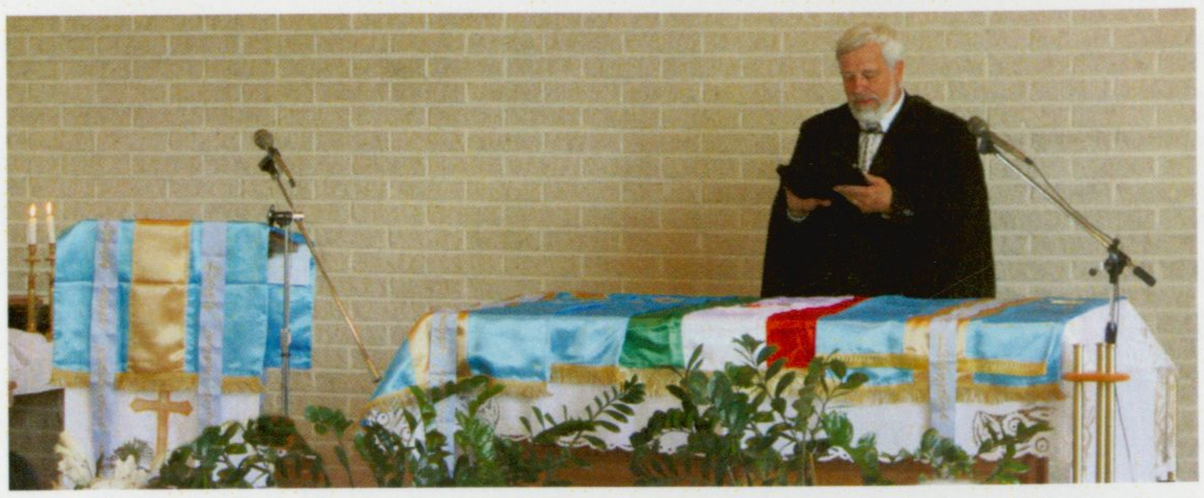

Június 9-én Ljungbyben székely zászlókat szenteltünk és indítottunk útra az otthon élők felé, nagyrabecsülésünk jeleként, együvé tartozásunk kinyilvánításaként.

KELLEMES NYARAT, MEGÉRDEMELT PIHENÉST KÍVÁNUNK MINDEN KEDVES HÍVÜNKNEK, AZ ÚJ KÉVE OLVASÓINAK!